

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการให้ความรู้เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทด้วยการศึกษาทางไกลเป็น 5 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 และ 3 เป็นผลการวิจัยที่ต่อบัณฑิตวุฒิปริญญาตรีการวิจัยข้อ 1 และตอนที่ 4 และ 5 เป็นผลการวิจัยที่ต่อบัณฑิตวุฒิปริญญาตรีการวิจัยข้อ 2 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ
- 1.2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลผู้สูงอายุ
- 1.3 ข้อมูลทั่วไปของผู้นำและกรรมการชุมชน
- 1.4 ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชุมชน

ตอนที่ 2 สภาพ ปัญหาการได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุ

- 2.1 สภาพ ปัญหาการรับรู้และข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุในปัจจุบันตอบโดยผู้สูงอายุ
- 2.2 สภาพ ปัญหาการรับรู้และข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุในปัจจุบันตามความคิดเห็นของผู้ดูแลผู้สูงอายุ
- 2.3 สภาพ ปัญหาการรับรู้และข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุในปัจจุบันตามความคิดเห็นของผู้นำและกรรมการชุมชน
- 2.4 สภาพ ปัญหาการรับรู้และข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุในปัจจุบันตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชุมชน

ตอนที่ 3 แนวทางการให้ความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทด้วยวิธีการศึกษาทางไกล

- 3.1 แนวทางการให้ความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทด้วยวิธีการศึกษาทางไกล ตามความต้องการของผู้สูงอายุ

3.2 แนวทางการให้ความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทด้วยวิธีการศึกษาทางไกล ตามความคิดเห็นของผู้ดูแลผู้สูงอายุ

3.3 แนวทางการให้ความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทด้วยวิธีการศึกษาทางไกล ตามความคิดเห็นของผู้นำและกรรมการชุมชน

3.4 แนวทางการให้ความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทด้วยวิธีการศึกษาทางไกล ตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชุมชน

ตอนที่ 4 รูปแบบการให้ความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทด้วยวิธีการศึกษาทางไกล

ตอนที่ 5 ผลการทดลองใช้และประเมินรูปแบบการให้ความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทด้วยวิธีการศึกษาทางไกล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 4 กลุ่ม ดังนี้

- 1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ
- 1.2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลผู้สูงอายุ
- 1.3 ข้อมูลทั่วไปของผู้นำและกรรมการชุมชน
- 1.4 ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชุมชน

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลผู้สูงอายุที่ตอบการสัมภาษณ์ โดยจำแนกตามเพศ อายุ ที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ อาชีพที่ทำ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่มาของรายได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ (N = 480)

เพศ	ลักษณะที่ศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ชาย		240	50.00
		240	50.00
หญิง		240	50.00
	รวม	480	100.00

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะที่ศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
60 - 70 ปี	251	52.29
71 - 80 ปี	185	38.54
80 - 90 ปี	44	9.17
รวม	480	100.00
บุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วย		
ลูก	350	72.92
หลาน	60	12.50
ญาติ	34	7.08
อยู่ตามลำพัง	36	7.50
รวม	480	100.00
เจ้าของบ้านที่พักอาศัย		
ลูก	175	36.46
หลาน	30	6.25
ญาติ	18	3.75
บ้านตนเอง	257	53.54
รวม	480	100.00
การประกอบอาชีพ		
ยังประกอบอาชีพอยู่	197	41.04
ไม่ได้ประกอบอาชีพแล้ว	283	58.96
รวม	480	100.00
หากประกอบอาชีพประกอบอาชีพอะไร		
เกษตรกรรม	110	55.84
ค้าขาย	34	17.26
ธุรกิจส่วนตัว	21	10.66
รับจ้างทั่วไป	32	16.24
รวม	197	100.00

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะที่ศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาท	-	-
1,001 – 3,000 บาท	90	18.75
3,001 – 5,000 บาท	188	39.17
5,001 – 10,000	129	26.88
10,001 – 20,000	54	11.25
มากกว่า 20,000	19	3.95
รวม	480	100.00
แหล่งที่มาของรายได้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
หาด้วยตนเอง	206	24.41
ลูก	150	17.77
หลาน	18	2.13
ญาติ	10	1.18
สวัสดิการจากรัฐ	460	54.51
รวม	844	100.00

จากตาราง 1 พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศชายและเพศหญิงจำนวนเท่ากัน ช่วงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 52.29) มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 60 -70 ปี รองลงมาคือ 71 - 80 ปี และ 80-90 ปี ตามลำดับ ด้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 72.92) อาศัยอยู่กับลูกรองลงมาคืออาศัยอยู่กับหลานและอยู่ตามลำพัง ตามลำดับ สำหรับบ้านที่อาศัยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 53.54) เป็นบ้านของตนเอง รองลงมา คือบ้านลูกและบ้านหลาน ตามลำดับ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพส่วนใหญ่ (ร้อยละ 58.96) ไม่ได้ประกอบอาชีพ และผู้สูงอายุที่ยังประกอบอาชีพอยู่ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 55.84) คือเกษตรกร รองลงมา คือค้าขายและรับจ้างทั่วไป ตามลำดับ ในด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 39.17) มีรายได้อยู่ในช่วงระหว่าง 3,001 – 5,000 บาท รองลงมา คือ 5,001 – 10,000 และ 1,001 – 3,000 ตามลำดับ สำหรับแหล่งที่มาของค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันส่วนใหญ่ (ร้อยละ 54.51) มาจากเงินสวัสดิการจากรัฐ รองลงมา คือหาด้วยตนเองและลูกให้ ตามลำดับ

1.2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลผู้สูงอายุ

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลผู้สูงอายุ (N = 480)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	184	38.33
หญิง	296	61.67
รวม	480	100.00
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	14	2.92
21 - 30 ปี	72	15.00
31 - 40 ปี	110	22.92
41 - 50 ปี	160	33.33
51 - 60 ปี	80	16.67
60 ปีขึ้นไป	44	9.16
รวม	480	100.00
อาชีพ		
เกษตรกรกรรม	177	36.88
ค้าขาย	91	18.96
ทำงานในหน่วยงานราชการ	74	15.42
ทำงานในหน่วยงานเอกชน	9	1.87
ธุรกิจส่วนตัว	40	8.33
รับจ้างทั่วไป	89	18.54
รวม	480	100.00
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษาตอนต้น	238	49.58
มัธยมศึกษาตอนปลาย	185	38.55
ปริญญาตรี	49	10.21
สูงกว่าปริญญาตรี	8	1.67
รวม	480	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ความสัมพันธ์กับผู้สูงอายุ		
เป็นบุตร	292	60.83
เป็นหลาน	100	20.83
เป็นสามี/ภรรยา	14	2.92
เป็นญาติ	54	11.25
เป็นเพื่อนบ้าน	2	4.17
รวม	480	100.00
ระยะเวลาในการดูแลผู้สูงอายุ		
มากกว่า 1 ปี	89	18.54
1 - 3 ปี	83	17.29
3 ปีขึ้นไป - 5 ปี	139	28.96
5 ปี ขึ้นไป	169	35.21
รวม	480	100.00

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า ผู้ดูแลผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 61.67) เป็นเพศหญิง รองลงมา คือ เพศชาย สำหรับด้านอายุ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 33.33) มีอายุอยู่ในช่วง 41 - 50 ปี รองลงมา คือ 31 - 40 ปี และ 51 - 60 ปี ตามลำดับ ในส่วนของอาชีพส่วนใหญ่ (ร้อยละ 36.88) ประกอบอาชีพเกษตรกร รองลงมา คือ ค้าขายและรับจ้างทั่วไป ตามลำดับ สำหรับระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 49.58) สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และปริญญาตรี ตามลำดับ ในด้านความสัมพันธ์กับผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60.83) เป็นบุตร รองลงมา คือ เป็นหลานและเป็นญาติ ตามลำดับ เกี่ยวกับระยะเวลาในการดูแลผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 35.21) ดูแลผู้สูงอายุตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป รองลงมา คือ 3 ปีขึ้นไป - 5 ปี และมากกว่า 1 ปี ตามลำดับ

1.3 ข้อมูลทั่วไปของผู้นำและกรรมการชุมชน

ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้นำและกรรมการชุมชน (N = 80)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่ง/หน้าที่		
ผู้ใหญ่บ้าน	16	20.00
กำนัน	16	20.00
กรรมการชุมชน	48	60.00
รวม	80	100.00
เพศ		
ชาย	44	55.00
หญิง	36	45.00
รวม	80	100.00
อายุ		
20 - 30 ปี	13	16.25
31 - 40 ปี	15	18.75
41 - 50 ปี	24	30.00
51 - 60 ปี	28	35.00
รวม	80	100.00
ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในตำแหน่ง		
1 - 3 ปี	17	21.25
3ปีขึ้นไป - 5 ปี	34	42.50
5ปีขึ้นไป - 10 ปี	29	36.25
รวม	80	100.00

จากตาราง 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60.00) เป็นคณะกรรมการชุมชน รองลงมาคือ กำนันและผู้ใหญ่บ้านในจำนวนที่เท่ากัน (ร้อยละ 20.00) สำหรับเพศ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 55.00) เป็นเพศชาย ด้านอายุ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 35.00) อยู่ในช่วงระหว่าง 51 - 60 ปี รองลงมา คือ 41 - 50 ปี และ 31 - 40 ปี ตามลำดับ สำหรับระยะเวลาในการปฏิบัติงานในตำแหน่ง ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 42.50) ปฏิบัติงานอยู่ในช่วง 3 ปีขึ้นไป - 5 ปี รองลงมา คือ 5 ปีขึ้นไป - 10 ปี และ 1 - 3 ปี ตามลำดับ

1.4 ข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชุมชน

ตาราง 4 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชุมชน (N = 80)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
หน่วยงานที่สังกัด		
หน่วยงาน กศน.ตำบล	16	20.00
หน่วยงานเกษตรตำบล	16	20.00
หน่วยงานสาธารณสุข	16	20.00
หน่วยงานพัฒนาชุมชน	16	20.00
องค์การบริหารส่วนตำบล	16	20.00
รวม	80	100.00
ตำแหน่ง		
ผู้บริหาร	28	35.00
ผู้ปฏิบัติงาน	52	65.00
รวม	80	100.00
เพศ		
ชาย	49	61.25
หญิง	31	38.75
รวม	80	100.00
อายุ		
20 - 30 ปี	13	16.25
31 - 40 ปี	27	33.75
41 - 50 ปี	28	35.00
51 - 60 ปี	12	15.00
รวม	80	100.00
ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในตำแหน่ง		
1 - 3 ปี	15	18.75
3 ปีขึ้นไป - 5 ปี	22	27.50
5 ปีขึ้นไป - 10 ปี	31	38.75
10 ปีขึ้นไป	12	15.00
รวม	80	100.00

จากตาราง 4 พบว่า เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชุมชนมาจาก 5 หน่วยงานๆ ละเท่ากัน (ร้อยละ 20.00) สำหรับตำแหน่ง ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 65.00) เป็นผู้ปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ตำแหน่งผู้บริหาร ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 61.25) เป็นเพศชาย รองลงมา คือ เพศหญิง ด้านอายุ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 35.00) อยู่ในช่วงระหว่าง 41 – 50 ปี รองลงมา คือ 31 - 40 ปี และ 20 - 30 ปี ตามลำดับ สำหรับระยะเวลาในการปฏิบัติงานในตำแหน่ง ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 38.75) ปฏิบัติงานอยู่ในช่วง 5ปีขึ้นไป – 10 ปี รองลงมา คือ 3 ปีขึ้นไป – 5 ปี และ 1 - 3 ปี ตามลำดับ

ตอนที่ 2 สภาพการรับความรู้และข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุในปัจจุบัน

ในตอนที่ 2 นี้ เป็นการนำเสนอ สภาพการรับความรู้และข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุ ซึ่งตอบ โดยผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้สูงอายุ ผู้นำและกรรมการชุมชน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชุมชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 สภาพการรับความรู้และข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุตอบโดยผู้สูงอายุ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้สูงอายุเกี่ยวกับสภาพการรับข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุในปัจจุบัน รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 5 สภาพในการรับความรู้ ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุ ตามความเห็นของผู้สูงอายุ (N = 480)

สภาพการรับความรู้ ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุ	สภาพการได้รับ		
	ได้รับบ่อย	ได้รับบ้าง	ไม่ได้รับ
ประเภทของความรู้ที่ได้รับ			
1. ด้านร่างกาย			
1. การดูแลร่างกาย	290 (60.42)	188 (39.17)	2 (0.41)
2. การรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย	273 (56.87)	204 (42.5)	3 (0.63)
3. การออกกำลังกาย	280 (58.33)	198 (41.25)	2 (0.42)
4. การพักผ่อน	199 (41.46)	277 (57.71)	4 (0.83)
5. งานอดิเรก	82 (17.08)	250 (52.08)	148 (30.84)
6. ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ	52 (10.83)	228 (47.50)	200 (41.67)
เฉลี่ย	196 (40.83)	224 (46.67)	60 (12.50)
2. ด้านจิตใจ			
1. การฝึกจิต การทำจิตใจให้สงบ	399 (83.12)	80 (16.67)	1 (0.21)
2. การปฏิบัติธรรม	387 (80.63)	83 (17.29)	10 (2.08)
3. การทำวัตรธรรมะ	93 (19.37)	289 (60.21)	98 (20.42)
4. หลักการปฏิบัติตนกับผู้อื่น	134 (27.92)	232 (48.33)	114 (23.75)
เฉลี่ย	253 (52.70)	171 (35.63)	56 (11.67)

ตาราง 5 (ต่อ)

สภาพการรับรู้ ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุ	สภาพการได้รับ		
	ได้รับบ่อย	ได้รับบ้าง	ไม่ได้รับ
3. ด้านสังคม			
1. การอยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัวอย่างมีความสุข	196 (40.83)	251 (52.29)	33 (6.88)
2. บทบาทของบุตรหลานในการดูแลผู้สูงอายุ	252 (52.50)	107 (22.29)	121 (25.21)
3. บทบาทของผู้สูงอายุในการช่วยเหลือชุมชน	120 (25.0)	251 (52.29)	109 (22.71)
4. สวัสดิการด้านต่าง ๆ ของรัฐที่จัดให้ผู้สูงอายุ	149 (31.04)	253 (52.71)	78 (16.25)
เฉลี่ย	179 (37.29)	215 (44.79)	85 (17.72)
4. ด้านเศรษฐกิจ			
1. อาชีพสำหรับผู้สูงอายุ	145 (30.21)	173 (36.04)	162 (33.75)
2. ตัวอย่างการประกอบอาชีพต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ	89 (18.54)	278 (57.92)	113 (23.54)
เฉลี่ย	117 (24.38)	226 (47.08)	137 (28.54)
5. ด้านการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้			
1. เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ เช่น โรงเรียนผู้สูงอายุ การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทางการศึกษา	92 (19.16)	234 (48.76)	154 (32.08)
2. โอกาสถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชน เช่น ภูมิปัญญาด้านต่างๆ	93 (19.37)	287 (59.79)	100 (20.83)
เฉลี่ย	93 (19.38)	260 (54.17)	127 (26.45)

จากตาราง 5 สภาพการรับรู้ ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุ ในด้านต่างๆ พบว่า

ด้านร่างกายในภาพรวม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 46.67) ตอบว่า ได้รับบ้าง รองลงมา คือ ได้รับบ่อยและไม่ได้รับ ตามลำดับ ความรู้ที่ได้รับในด้านร่างกายเรียงตามลำดับดังนี้ เรื่องการดูแลร่างกาย การออกกำลังกาย และการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย

ด้านจิตใจในภาพรวม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 52.70) ตอบว่า ได้รับบ่อย รองลงมา คือ ได้รับบ้างและไม่ได้รับ ตามลำดับ ความรู้ที่ได้รับในด้านจิตใจเรียงตามลำดับดังนี้ การฝึกจิต การทำจิตใจให้สงบ การปฏิบัติธรรมและหลักการปฏิบัติตนกับผู้อื่น

ด้านสังคมในภาพรวม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 44.79) ตอบว่า ได้รับบ้าง รองลงมา คือ ได้รับบ่อยและไม่ได้รับ ตามลำดับ ความรู้ที่ได้รับในด้านสังคมเรียงตามลำดับดังนี้ บทบาทของบุตรหลานในการดูแลผู้สูงอายุ การอยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัวอย่างมีความสุข และสวัสดิการด้านต่างๆ ของรัฐที่จัดให้ผู้สูงอายุ

ด้านเศรษฐกิจส่วนใหญ่ (ร้อยละ 47.08) ตอบว่า ได้รับบ้าง รองลงมา คือได้รับบ่อยและไม่ได้รับตามลำดับ ความรู้ที่ได้รับในด้านเศรษฐกิจเรียงตามลำดับดังนี้ อาชีพสำหรับผู้สูงอายุและตัวอย่างการประกอบอาชีพต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ

ด้านการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ ผู้สูงอายุร้อยละ 54.17 ตอบว่า มีโอกาสบ้าง รองลงมา คือไม่ได้รับและได้รับบ่อย ตามลำดับ โดยในด้านการเรียนรู้ ผู้สูงอายุร้อยละ 48.76 ตอบว่า เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ บ้าง ในด้านโอกาสถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชน ผู้สูงอายุร้อยละ 59.79 ตอบว่า มีโอกาสถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชนบ้าง เช่น ถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านต่างๆ

ตาราง 6 วิธีการรับความรู้ ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (N = 480)

วิธีการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
วิทยุ	129	17.72
โทรทัศน์	310	42.58
การบรรยายจากวิทยากร	50	6.87
หอกระจายข่าว	74	10.17
ผู้นำศาสนา	32	4.39
การเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานจัด	113	15.52
อินเทอร์เน็ต	20	2.75
รวม	728	100.00

จากตาราง 6 พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 42.58) ตอบว่า ได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมา ตอบว่าได้รับจากวิทยุ (ร้อยละ 17.72) และการเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานจัด (ร้อยละ 15.52) ตามลำดับ

ตาราง 7 ปัญหาในการรับความรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุ

ปัญหาการรับความรู้ข้อมูลข่าวสาร	ระดับปัญหา		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ไม่มีเวลาหาความรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ	3.22	1.02	ปานกลาง
2. ไม่รู้ว่าจะหาความรู้จากที่ไหน	3.03	.99	ปานกลาง
3. ไม่มีวิทยุ	2.39	1.22	ปานกลาง
4. ไม่มีโทรทัศน์	2.34	1.26	ปานกลาง
5. ไม่รู้วิธีการหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต	3.96	1.40	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ปัญหาการรับความรู้ข้อมูลข่าวสาร	ระดับปัญหา		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
6. ความรู้ที่ต้องการไม่มีเผยแพร่ทางสื่อ	2.74	1.08	ปานกลาง
7. ไม่มีเวลาไปเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆ จัด	3.10	1.10	ปานกลาง
8. ไม่มีผู้แนะนำว่าจะไปหาความรู้ข้อมูลข่าวสารจากที่ใด	2.88	.95	ปานกลาง
9. ไม่รู้ว่ามีการจัดกิจกรรมให้ความรู้ที่ไหน	2.83	.96	ปานกลาง
เฉลี่ย	2.94	0.77	ปานกลาง

จากตาราง 7 พบว่า ปัญหาในการรับความรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุโดยรวม มีอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.94$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและเป็นปัญหาระดับมาก คือ ไม่รู้วิธีการหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต รองลงมา คือ ไม่มีเวลาหาความรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ไม่มีเวลาไปเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆ จัด และไม่รู้ว่าจะหาความรู้จากที่ไหน ตามลำดับ

2.2 สภาพ ปัญหาในการรับความรู้และข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้ดูแลผู้สูงอายุ

สภาพและปัญหาในการรับความรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุ ตามความเห็นของผู้ดูแลผู้สูงอายุ ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 8 สภาพในการรับความรู้ ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุ ตามความเห็นของผู้ดูแลผู้สูงอายุ

สภาพการรับความรู้ ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุ	สภาพการได้รับ		
	ได้รับบ่อย	ได้รับบ้าง	ไม่ได้รับ
ประเภทของความรู้ที่ได้รับ			
1. ด้านร่างกาย			
1. การดูแลร่างกาย	251 (52.29)	162 (33.75)	67 (13.96)
2. การรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย	215 (44.80)	204 (42.50)	61 (12.70)
3. การออกกำลังกาย	211 (43.95)	170 (35.42)	99 (20.63)
4. การพักผ่อน	191 (39.80)	201 (41.87)	88 (18.33)
5. งานอดิเรก	52 (10.83)	246 (51.25)	182 (37.92)
6. ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ	47 (9.79)	207 (43.13)	226 (47.08)
เฉลี่ย	161 (33.54)	198 (41.25)	121 (25.21)

ตาราง 8 (ต่อ)

สภาพการรับความรู้ ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุ	สภาพการได้รับ		
	ได้รับบ่อย	ได้รับบ้าง	ไม่ได้รับ
2. ด้านจิตใจ			
1. การฝึกจิต การทำจิตใจให้สงบ	116 (24.17)	147 (30.63)	49 (10.20)
2. การปฏิบัติธรรม	149 (31.04)	227 (47.29)	104 (21.67)
3. การทวัธีธรรมะ	103 (21.46)	261 (54.37)	116 (24.17)
4. หลักการปฏิบัติตนกับผู้อื่น	24 (5.00)	220 (45.83)	236 (49.17)
เฉลี่ย	105 (21.87)	249 (51.88)	126 (26.25)
3. ด้านสังคม			
1. การอยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัวอย่างมีความสุข	94 (19.58)	261 (54.38)	125 (26.04)
2. บทบาทของบุตรหลานในการดูแลผู้สูงอายุ	52 (10.83)	327 (68.13)	101 (21.04)
3. บทบาทของผู้สูงอายุในการช่วยเหลือชุมชน	128 (26.67)	243 (50.62)	109 (22.71)
4. สวัสดิการด้านต่างๆ ของรัฐที่จัดให้ผู้สูงอายุ	118 (24.58)	323 (67.29)	39 (8.13)
เฉลี่ย	98 (20.42)	288 (60.00)	94 (19.58)
4. ด้านเศรษฐกิจ			
1. อาชีพสำหรับผู้สูงอายุ	76 (15.84)	232 (48.33)	172 (35.83)
2. ตัวอย่างการประกอบอาชีพต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ	68 (14.17)	270 (56.25)	142 (29.58)
เฉลี่ย	72 (15.00)	251 (52.29)	157 (32.71)
5. ด้านการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้			
1. กิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ เช่น โรงเรียนผู้สูงอายุ การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทางการศึกษา	68 (14.17)	255 (53.12)	157 (32.71)
2. ผู้สูงอายุที่ถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชน เช่น ภูมิปัญญา ด้านต่างๆ	66 (13.75)	259 (53.96)	155 (32.29)
เฉลี่ย	67 (13.96)	257 (53.54)	156 (32.50)

จากตาราง 8 พบว่า ผู้ดูแลผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อสภาพการรับความรู้ ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุในปัจจุบันในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านร่างกาย ผู้ดูแลผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (41.25) มีความเห็นว่า ผู้สูงอายุได้รับความรู้ ข่าวสาร ด้านนี้บ้าง รองลงมา คือได้รับบ่อยและไม่ได้รับ ตามลำดับ ความรู้ที่ได้รับในด้านร่างกายเรียงตามลำดับ ดังนี้ เรื่องการดูแลร่างกาย การรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย และการออกกำลังกาย

ด้านจิตใจ ผู้ดูแลผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (51.88) มีความเห็นว่า ผู้สูงอายุได้รับบ้าง รองลงมา คือได้ไม่ได้รับและได้รับบ้าง ตามลำดับ กิจกรรมและความรู้ความรู้ที่ได้รับในด้านจิตใจเรียงตามลำดับ ดังนี้ การทวัธีธรรมะ การปฏิบัติธรรมและหลักการปฏิบัติตนกับผู้อื่น

ด้านสังคม ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60.00) มีความเห็นว่า ผู้สูงอายุได้รับบ้าง รองลงมา คือ ได้รับ บ่อยและไม่ได้รับ ตามลำดับ ความรู้ที่ได้รับในด้านสังคมเรียงตามลำดับ ดังนี้ บทบาทของบุตรหลานใน การดูแลผู้สูงอายุ สวัสดิการด้านต่างๆ ของรัฐที่จัดให้ผู้สูงอายุ และการอยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัว อย่างมีความสุข

ด้านเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 52.29) มีความเห็นว่า ผู้สูงอายุได้รับบ้าง รองลงมา คือ ได้รับบ่อยและไม่ได้รับ ตามลำดับ ความรู้ที่ได้รับในด้านเศรษฐกิจเรียงตามลำดับ ดังนี้ ตัวอย่างการ ประกอบอาชีพต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ และอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ

ด้านการเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 53.54) มีความเห็นว่า ผู้สูงอายุได้รับบ้าง รองลงมา คือ ไม่ได้รับและได้รับบ่อย ตามลำดับ โดยในด้านการเรียนรู้ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ตอบว่า มีโอกาส ถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชนบ้าง เช่น ถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านต่างๆ รองลงมา คือ เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น โรงเรียนผู้สูงอายุ

ตาราง 9 วิธีการรับความรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุตามความเห็นของผู้ดูแลผู้สูงอายุ

(ตอบได้มากกว่า 1)

(N = 480)

วิธีการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
วิทยุ	456	19.20
โทรทัศน์	480	20.20
การบรรยายจากวิทยากร	336	14.15
หอกระจายข่าว	270	11.37
ผู้นำศาสนา	336	14.15
การเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานจัด	312	13.14
อินเทอร์เน็ต	185	7.79
รวม	2,375	100.00

จากตาราง 9 พบว่า ผู้ดูแลผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 20.20) มีความเห็นว่า ผู้สูงอายุได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารจากโทรทัศน์ มากที่สุด รองลงมา (ร้อยละ 19.20) มีความเห็นว่า ได้รับจากวิทยุ และการบรรยายจากวิทยากร (ร้อยละ 14.15) และผู้นำศาสนา (ร้อยละ 14.15) เท่ากัน

ตาราง 10 ปัญหาในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุตามความเห็นของผู้ดูแลผู้สูงอายุ

ปัญหาการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	ระดับปัญหา		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ไม่มีเวลาหาความรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ	3.37	1.02	ปานกลาง
2. ไม่รู้ว่าจะหาความรู้จากที่ไหน	3.03	.99	ปานกลาง
3. ไม่มีวิทยุ	2.62	1.22	ปานกลาง
4. ไม่มีโทรทัศน์	2.48	1.26	ปานกลาง
5. ไม่รู้วิธีการหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต	3.41	1.40	มาก
6. ความรู้ที่ต้องการไม่มีเผยแพร่ทางสื่อ	2.87	1.08	ปานกลาง
7. ไม่มีเวลาไปเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆจัด	3.40	1.10	ปานกลาง
8. ไม่มีผู้แนะนำว่าจะไปหาความรู้ข้อมูลข่าวสารจากที่ไหน	3.10	.95	ปานกลาง
9. ไม่รู้ว่ามีกิจกรรมให้ความรู้ที่ไหน	3.18	.96	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.05	0.78	ปานกลาง

จากตาราง 10 พบว่า ผู้ดูแลผู้สูงอายุมีความเห็นว่า ปัญหาในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05, S.D. = 0.78$) เมื่อพิจารณารายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและเป็นปัญหาระดับมาก คือ ไม่รู้วิธีการหาความรู้จากอินเทอร์เน็ต รองลงมา ไม่มีเวลาไปเข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานต่างๆ จัด และไม่มีเวลาหาความรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ตามลำดับ

2.3 สภาพ ปัญหาในการรับรู้และข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้นำและกรรมการชุมชน

ตาราง 11 สภาพการจัดกิจกรรมให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุโดยหน่วยงานในท้องถิ่นตามความเห็นของผู้นำและกรรมการชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (N = 80)

การให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
1. กิจกรรมการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่ท้องถิ่นจัดแก่ผู้สูงอายุ		
1. ให้ความรู้ผ่านหอกระจายข่าว	61	33.15
2. ให้ความรู้ทางวิทยุท้องถิ่น	21	11.41
3. ทำสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ	28	15.22
4. ให้ค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต	4	0.83
5. จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน	12	2.50

ตาราง 11 (ต่อ)

การให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
6. เชิญวิทยากรจากหน่วยงานต่างๆ มาให้ความรู้	28	15.22
7. จัดตั้งกลุ่มหรือชมรมผู้สูงอายุ	30	16.30
รวม	184	100.00
2. ประเภทความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ที่ท้องถิ่นจัดให้แก่ผู้สูงอายุ		
1. การดูแลสุขภาพ	65	15.01
2. อาหารที่มีประโยชน์	46	10.62
3. การออกกำลังกายและการพักผ่อน	52	12.01
4. ที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ	22	5.08
5. การปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา	29	6.70
6. การฝึกจิต การปรับตัวให้เข้ากับวัยสูงอายุ	22	5.08
7. การอยู่ร่วมกับบุตรหลานในครอบครัวอย่างมีความสุข	25	5.77
8. บทบาทผู้สูงอายุในการช่วยเหลือชุมชน	17	3.93
9. การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน	48	11.08
10. การหารายได้/อาชีพสำหรับผู้สูงอายุ	27	6.24
11. การฝึกอบรมอาชีพผู้สูงอายุ	38	8.78
12. สวัสดิการต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ	23	5.31
13. หน่วยงานที่ผู้สูงอายุสามารถติดต่อเพื่อขอข้อมูลต่างๆ	19	4.39
รวม	433	100.00

จากตาราง 11 พบว่าผู้นำและกรรมการชุมชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 33.2) มีความเห็นว่าการให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุที่จัดโดยหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นการให้ความรู้ผ่านหอกระจายข่าว รองลงมา คือ จัดตั้งกลุ่มหรือชมรมผู้สูงอายุ รองลงมาอีกคือ ทำสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ และเชิญวิทยากรจากหน่วยงานต่างๆ มาให้ความรู้ เท่ากัน ด้านประเภทความรู้ข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานในท้องถิ่นจัดให้แก่ผู้สูงอายุในตำบลนั้น ผู้นำและกรรมการชุมชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 15.01) เห็นว่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพมากที่สุด รองลงมา คือ การออกกำลังกายและการพักผ่อน การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน และอาหารที่มีประโยชน์ ตามลำดับ

ตาราง 12 ปัญหาการได้รับความรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุตามความเห็นของผู้นำและกรรมการชุมชน
(ตอบได้มากกว่า 1) (N = 80)

ปัญหาที่พบในการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้สูงอายุไม่รู้ว่ามีการจัดกิจกรรมให้	20	13.07
2. ผู้สูงอายุไม่มีเวลามาร่วมกิจกรรม	36	23.53
3. ไม่มีผู้พาผู้สูงอายุมาร่วมกิจกรรม	36	23.53
4. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังต้องหาเงินเลี้ยงตัวเอง	30	19.61
5. ผู้สูงอายุยังไม่เห็นความจำเป็นในการมาร่วมกิจกรรม	31	20.26
รวม	153	100.00

จากตาราง 12 พบว่า ผู้นำและกรรมการชุมชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 23.53) เห็นว่า ปัญหาเกี่ยวกับการรับรู้ของผู้สูงอายุ คือ ผู้สูงอายุไม่มีเวลามาร่วมกิจกรรม และไม่มีผู้พาผู้สูงอายุมาร่วมกิจกรรม เท่ากัน รองลงมา คือ ผู้สูงอายุยังไม่เห็นความจำเป็นในการมาร่วมกิจกรรม และผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังต้องหาเงินเลี้ยงตัวเอง ตามลำดับ

2.4 สภาพและปัญหาการรับรู้และข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชุมชน

ตาราง 13 สภาพการจัดกิจกรรมให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุโดยหน่วยงานในท้องถิ่นตาม
ความเห็นของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชุมชน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (N = 80)

การให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
1. การจัดกิจกรรมให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุ		
1. ให้ความรู้ผ่านหอกระจายข่าว	25	15.15
2. ให้ความรู้ทางวิทยุท้องถิ่น	14	8.48
3. ทำสิ่งพิมพ์ประเภทต่างๆ	25	15.15
4. ให้นำคั่นคว่ำจากอินเทอร์เน็ต	9	5.45
5. จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน	26	15.76
6. เชิญวิทยากรจากหน่วยงานต่างๆ มาให้ความรู้	32	19.39
7. จัดตั้งกลุ่มหรือชมรมผู้สูงอายุ	34	20.62
รวม	165	100.00

ตาราง 13 (ต่อ)

การให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
2. ประเภทความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่หน่วยของท่านจัดให้แก่ผู้สูงอายุในตำบลนี้		
1. การดูแลสุขภาพ	56	17.39
2. อาหารที่มีประโยชน์	40	12.42
3. การออกกำลังกายและการพักผ่อน	35	10.87
4. ที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ	23	7.14
5. การปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา	14	4.35
6. การฝึกจิต การปรับตัวให้เข้ากับวัยสูงอายุ	17	5.28
7. การอยู่ร่วมกับบุตรหลานในครอบครัวอย่างมีความสุข	18	5.59
8. บทบาทผู้สูงอายุในการช่วยเหลือชุมชน	14	4.35
9. การเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน	21	6.52
10. การหารายได้/อาชีพสำหรับผู้สูงอายุ	21	6.52
11. การฝึกอบรมอาชีพผู้สูงอายุ	39	12.12
12. สวัสดิการต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ	17	5.28
13. หน่วยงานที่ผู้สูงอายุสามารถติดต่อเพื่อขอข้อมูลต่างๆ	7	2.17
รวม	322	100.00

จากตาราง 13 พบว่า เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 20.6) เห็นว่า การจัดกิจกรรมให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุโดยหน่วยงานในท้องถิ่น ส่วนใหญ่เป็นการจัดตั้งกลุ่มหรือชมรมผู้สูงอายุ รองลงมาคือ เขียววิทยากรจากหน่วยงานต่างๆ มาให้ความรู้ และจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ตามลำดับ สำหรับด้านประเภทความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่แต่ละหน่วยงานจัดให้แก่ผู้สูงอายุในตำบลส่วนใหญ่ (ร้อยละ 17.39) เป็นเรื่องการดูแลสุขภาพ รองลงมา คือ อาหารที่มีประโยชน์และการฝึกอบรมอาชีพผู้สูงอายุ ตามลำดับ

ตาราง 14 ปัญหาการรับความรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุตามความเห็นของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (N = 80)

ปัญหาที่พบในการให้ความรู้ข้อมูลแก่ผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้สูงอายุไม่รู้ว่ามีการจัดกิจกรรมให้	16	11.94
2. ผู้สูงอายุไม่มีเวลามาร่วมกิจกรรม	26	19.40
3. ไม่มีผู้พาผู้สูงอายุมาร่วมกิจกรรม	39	29.11
4. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังต้องหาเงินเลี้ยงตัวเอง	19	14.18
5. ผู้สูงอายุยังไม่เห็นความจำเป็นในการมาร่วมกิจกรรม	34	25.37
รวม	134	100.00

จากตาราง 14 พบว่า เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องระบุว่า ปัญหาในการรับความรู้ ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 29.11) คือ ปัญหาไม่มีผู้พาผู้สูงอายุมาร่วมกิจกรรม รองลงมา คือ ผู้สูงอายุยังไม่เห็นความจำเป็นในการมาร่วมกิจกรรม และผู้สูงอายุไม่มีเวลามาร่วมกิจกรรม ตามลำดับ

ตอนที่ 3 แนวทางการให้ความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทด้วยวิธีการศึกษาทางไกล

ตอนที่ 3 เป็นการนำเสนอแนวทางการให้ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทด้วยวิธีการศึกษาทางไกล ตามความต้องการของผู้สูงอายุและตามความคิดเห็นของผู้ดูแลผู้สูงอายุ ผู้นำและกรรมการชุมชน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชุมชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 แนวทางการให้ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทด้วยวิธีการศึกษาทางไกล ตามความต้องการของผู้สูงอายุ

3.1.1 ความต้องการของผู้สูงอายุต่อประเภทความรู้ ข้อมูลข่าวสาร

ตาราง 15 ความต้องการของผู้สูงอายุต่อประเภทของความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่จะช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

ประเภทความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร	ระดับความต้องการ		
	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
ด้านร่างกาย			
1. การดูแลสุขภาพเบื้องต้น	3.90	.83	มาก
2. ระยะเวลาการนอนสำหรับผู้สูงอายุ	3.70	.87	มาก
3. การออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	3.69	.92	มาก
4. โรคภัยที่อาจเกิดแก่ผู้สูงอายุ	3.80	.90	มาก
5. ข้อควรปฏิบัติเมื่อเกิดการเจ็บป่วย	3.85	.87	มาก
6. หน่วยงานที่ควรติดต่อเมื่อต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการเจ็บป่วย	3.82	.84	มาก
7. อาหารที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	3.80	.80	มาก
8. การพักผ่อนที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	3.73	.89	มาก
9. งานอดิเรกที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	3.60	.88	มาก
10. ลักษณะที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	3.66	.86	มาก
11. ลักษณะสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	3.71	.85	มาก
12. สวัสดิการของรัฐด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ	3.96	.95	มาก
13. สวัสดิการของรัฐด้านที่อยู่อาศัยแก่ผู้สูงอายุ	3.84	.90	มาก
เฉลี่ย	3.77	.70	มาก

ตาราง 15 (ต่อ)

ประเภทความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร	ระดับความต้องการ		
	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
ด้านจิตใจ			
1. ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรม	3.64	.90	มาก
2. การใช้ธรรมะในการดำเนินชีวิตและการแก้ปัญหา	3.62	.84	มาก
3. การฝึกใจให้ยอมรับความชราในวัยสูงอายุ	3.57	.89	มาก
4. การฝึกจิตใจให้สามารถเผชิญกับความท้อแท้ความเหงา	3.55	.90	มาก
5. การเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อบั้นปลายของชีวิต	3.65	.86	มาก
เฉลี่ย	3.60	.78	มาก
ด้านสังคม			
1. แนวทางการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับคนในครอบครัว	3.77	.84	มาก
2. บทบาทของผู้สูงอายุต่อบุตรหลาน	3.74	.83	มาก
3. กิจกรรมในชุมชนที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วม	3.66	.87	มาก
4. บทบาทของผู้สูงอายุในการช่วยเหลือชุมชน	3.57	.82	มาก
5. แนวทางการรวมกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน	3.63	.87	มาก
6. ความปลอดภัยในสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	3.69	.90	มาก
7. สวัสดิการด้านต่างๆ ของรัฐสำหรับผู้สูงอายุ	3.86	.91	มาก
เฉลี่ย	3.70	0.72	มาก
ด้านเศรษฐกิจ			
1. อาชีพที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้	3.64	.97	มาก
2. แนวทางการสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ	3.65	.94	มาก
3. แหล่งอบรมอาชีพเพื่อหางานทำสำหรับผู้สูงอายุ	3.55	.93	มาก
4. แหล่งสมัครงานสำหรับผู้สูงอายุ	3.35	.89	ปานกลาง
5. หน่วยงานที่สามารถให้คำปรึกษาด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ	3.86	.93	มาก
6. แนวทางการออมเงินสำหรับผู้สูงอายุ	3.83	.91	มาก
7. สวัสดิการด้านค่าครองชีพสำหรับผู้สูงอายุ	3.92	.87	มาก
เฉลี่ย	3.68	.72	มาก

ตาราง 15 (ต่อ)

ประเภทความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร	ระดับความต้องการ		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านการศึกษาหาความรู้			
1. แหล่งที่ผู้สูงอายุ จะหาข้อมูลข่าวสารต่างๆ	3.59	.88	มาก
2. วิธีการที่ผู้สูงอายุจะแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร	3.61	.86	มาก
3. หน่วยงานที่ผู้สูงอายุจะขอคำแนะนำเกี่ยวกับการหา ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร	3.62	.75	มาก
เฉลี่ย	3.60	.80	มาก
เฉลี่ยรวม	3.74	0.55	มาก

จากตาราง 15 พบว่า ผู้สูงอายุต้องการประเภทความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.74, S.D.=0.55$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ต้องการทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยสามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ คือ ด้านร่างกาย ($\bar{X}=3.77, S.D.=0.70$) ด้านสังคม ($\bar{X}=3.70, S.D.=0.72$) ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}=3.68, S.D.=0.72$) และด้านจิตใจ ($\bar{X}=3.60, S.D.=0.78$) เท่ากับด้านการศึกษา ($\bar{X}=3.60, S.D.=0.80$)

เมื่อพิจารณาแต่ละด้านในรายละเอียดปรากฏดังนี้ ด้านร่างกายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือสวัสดิการของรัฐด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ รองลงมา คือ การดูแลสุขภาพเบื้องต้น และข้อควรปฏิบัติเมื่อเกิดการเจ็บป่วยตามลำดับ ด้านสังคมข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สวัสดิการด้านต่างๆ ของรัฐสำหรับผู้สูงอายุ แนวทางการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับคนในครอบครัว และบทบาทของผู้สูงอายุต่อบุตรหลาน ตามลำดับ ด้านเศรษฐกิจข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สวัสดิการด้านค่าครองชีพสำหรับผู้สูงอายุ รองลงมา คือ หน่วยงานที่สามารถให้คำปรึกษาด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ และแนวทางการออมเงินสำหรับผู้สูงอายุ ตามลำดับ ด้านจิตใจข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อบั้นปลายของชีวิต รองลงมา ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรม และการใช้ธรรมะในการดำเนินชีวิตและการแก้ปัญหา ตามลำดับ

สำหรับด้านการศึกษาหาความรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หน่วยงานที่ผู้สูงอายุจะขอคำแนะนำเกี่ยวกับการหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร รองลงมา คือ วิธีการที่ผู้สูงอายุจะแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และแหล่งที่ผู้สูงอายุจะหาข้อมูลข่าวสารต่างๆ ตามลำดับ

3.1.2 แนวทางการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สูงด้วยวิธีการศึกษาทางไกล ตามความเห็นของผู้สูงอายุ

ตาราง 16 ความคิดเห็นของผู้สูงอายุต่อแนวทางการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สูงด้วยวิธีการศึกษาทางไกล (N = 480)

แนวทางในการถ่ายทอดความรู้	จำนวน	ร้อยละ
1. วิธีการในการรับความรู้ ข้อมูลข่าวสาร (ตอบได้มากกว่า 1)		
วิทยุ	325	32.96
โทรทัศน์	276	27.99
ทำเป็น VCD มาฉายให้ชม	114	11.6
หอกระจายข่าว	71	7.2
ทางอินเทอร์เน็ต	72	7.3
ทำเป็นหนังสือแจก	91	9.2
อบรมโดยวิทยากร	37	3.75
รวม	986	100.00
2. เวลาที่สะดวกในการรับฟังวิทยุ		
ช่วงเช้ามืด (5-6 โมงเช้า)	125	26.04
ช่วงเช้า (7-8 โมง)	138	28.75
ช่วงสาย (9-10 โมง)	153	31.88
ช่วงบ่าย (1-3 โมง)	22	4.58
ช่วงเย็น (5-6 โมง)	28	5.83
ช่วงค่ำ (1-3ทุ่ม)	14	2.92
รวม	480	100.00
3. เวลาที่สะดวกในการรับความรู้ทางโทรทัศน์		
ช่วงเช้ามืด(5-6 โมงเช้า)	116	24.17
ช่วงเช้า (7-8 โมง)	98	20.42
ช่วงสาย (9-10 โมง)	120	25.00
ช่วงบ่าย (1-3 โมง)	92	19.17

ตาราง 16 (ต่อ)

แนวทางในการถ่ายทอดความรู้	จำนวน	ร้อยละ
ช่วงเย็น (5-6 โมง)	38	7.91
ช่วงค่ำ (1-3ทุ่ม)	16	3.33
รวม	480	100.00
4. การรับความรู้ทางอินเทอร์เน็ต		
ที่บ้านมีคอมพิวเตอร์และสามารถเปิดรับได้เอง	55	11.45
ที่บ้านมีคอมพิวเตอร์ แต่ต้องให้ผู้อื่นเปิดให้	98	20.42
ที่บ้านไม่มีคอมพิวเตอร์	327	68.13
รวม	480	100.00
5. กรณีการให้ความรู้โดยวิทยากร		
5.1 หน่วยงานที่ต้องการให้เป็นผู้จัดให้ความรู้		
กศน.	176	36.67
เกษตร	24	5.00
สาธารณสุข	205	42.71
พัฒนาชุมชน	22	4.58
กรรมการหมู่บ้าน	15	3.13
ชมรมผู้สูงอายุ	38	7.91
รวม	480	100.00
5.2 สถานที่ที่ควรจัดอบรม		
วัด/มัสยิด	209	43.54
โรงเรียนในชุมชน	100	20.83
กศน.ตำบล	164	34.17
อื่นๆ	2	1.46
รวม	480	100.00

ตาราง 16 (ต่อ)

แนวทางในการถ่ายทอดความรู้	จำนวน	ร้อยละ
5.3 ช่วงเวลาที่ต้องการในการอบรมให้ความรู้		
วันธรรมดา 1 วัน	106	22.08
วันธรรมดาค้างวัน	251	52.29
วันเสาร์ 1 วัน	17	3.54
วันเสาร์ค้างวัน	32	6.67
วันอาทิตย์ 1 วัน	16	3.33
วันอาทิตย์ค้างวัน	58	12.09
รวม	480	100.00
6. ความต้องการให้ครอบครัว/ผู้ดูแลช่วยสนับสนุนในการ รับความรู้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (N = 480)		
ช่วยพาไปร่วมกิจกรรมความรู้ต่างๆ	298	44.08
ช่วยบอกข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมความรู้ต่างๆ	182	26.92
ช่วยสนับสนุนค่าใช้จ่าย	124	18.34
ช่วยหาอุปกรณ์ เช่น วิทยุ, TV มาให้	72	10.66
รวม	676	100.00
7. ความต้องการให้หน่วยงานในท้องถิ่น เช่น อบต., กศน. มีส่วนช่วยส่งเสริมการรับความรู้		
รวบรวมความรู้ที่จำเป็นมาผลิตในรูปสื่อต่างๆ	80	16.67
ช่วยแนะนำแหล่งความรู้สำหรับผู้สูงอายุ	125	26.04
ช่วยจัดกิจกรรมให้ความรู้	136	28.33
ช่วยประชาสัมพันธ์สื่อที่ให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ	58	12.08
ช่วยจัดหาวิทยุ, TV, คอมพิวเตอร์	8	1.67
ช่วยให้เงินทุนสนับสนุนกิจกรรมแก่ผู้สูงอายุ	73	15.21
รวม	480	100.00

จากตาราง 16 เกี่ยวกับแนวทางการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุด้วยวิธีการศึกษาทางไกล พบว่า ในด้านวิธีการถ่ายทอดความรู้ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 33.96) ต้องการให้ถ่ายทอดความรู้ทางวิทยุ รองลงมา คือ โทรทัศน์ และทำเป็น VCD มาฉายให้ชม ตามลำดับ ส่วนเวลาที่สะดวกในการรับฟังวิทยุ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่

(ร้อยละ 31.88) ต้องการรับฟังในช่วงสาย (9-10 โมง) รองลงมา คือ ช่วงเช้า (7-8 โมง) และช่วงเช้ามืด (5-6 โมงเช้า) ตามลำดับ สำหรับเวลาที่สะดวกในการรับความรู้ทางโทรทัศน์ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ระบุว่า สะดวกรับชมในช่วงสาย (9-10 โมง) รองลงมา คือ ช่วงเช้ามืด (5-6 โมงเช้า) และช่วงเช้า (7-8 โมง) ตามลำดับ สำหรับการรับความรู้ทางอินเทอร์เน็ต ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 68.13) ตอบว่า ที่บ้านไม่มีคอมพิวเตอร์ รองลงมา คือ ที่บ้านมีคอมพิวเตอร์แต่ต้องให้ผู้อื่นเปิดให้ และที่บ้านมีคอมพิวเตอร์และสามารถเปิดรับได้เอง ส่วนกรณีการให้ความรู้โดยวิทยากร หน่วยงานที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 42.71) ต้องการให้เป็นผู้จัดกิจกรรม คือ หน่วยงานสาธารณสุข รองลงมา คือ กศน. และชมรมผู้สูงอายุ ตามลำดับ ด้านสถานที่จัดอบรม ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 43.54) ต้องการให้จัดที่วัดหรือมัสยิด รองลงมา คือ กศน.ตำบล และโรงเรียนในชุมชน ตามลำดับ ช่วงเวลาที่ต้องการในการอบรมให้ความรู้ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 52.29) ต้องการให้จัดในวันธรรมดาครึ่งวัน รองลงมา คือ วันธรรมดา 1 วัน และวันอาทิตย์ครึ่งวัน ตามลำดับ

สำหรับความต้องการให้ครอบครัวหรือผู้ดูแลช่วยสนับสนุนในการรับรู้นั้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 44.08) ต้องการให้ช่วยพาไปร่วมกิจกรรมความรู้ต่างๆ รองลงมา ต้องการให้ช่วยบอกข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมความรู้ต่างๆ และช่วยสนับสนุนค่าใช้จ่าย ตามลำดับ ส่วนความต้องการให้หน่วยงานในท้องถิ่น เช่น อบต., กศน. มีส่วนช่วยส่งเสริมการรับความรู้ของผู้สูงอายุนั้น ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 28.33) ต้องการให้ช่วยจัดกิจกรรมให้ความรู้ รองลงมา ให้ช่วยแนะนำแหล่งความรู้สำหรับผู้สูงอายุ และช่วยรวบรวมความรู้ที่จำเป็นมาผลิตในรูปสื่อต่างๆ ตามลำดับ

3.2 แนวทางการให้ความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทด้วยวิธีการศึกษาทางไกล ตามความคิดเห็นของผู้ดูแลผู้สูงอายุ

3.2.1 ความต้องการความรู้ ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุตามความเห็นของผู้ดูแลผู้สูงอายุ

ตาราง 17 ความเห็นของผู้ดูแลผู้สูงอายุ ต่อความต้องการความรู้ ข้อมูลข่าวสารของผู้สูงอายุ (N =480)

ประเภทความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร	ระดับความต้องการ		
	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
ด้านร่างกาย			
1. การดูแลสุขภาพเบื้องต้น	4.15	.72	มาก
2. ระยะเวลาการนอนสำหรับผู้สูงอายุ	3.09	.68	ปานกลาง
3. การออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	3.77	.78	มาก
4. โรคภัยที่อาจเกิดแก่ผู้สูงอายุ	3.95	.76	มาก

ตาราง 17 (ต่อ)

ประเภทความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร	ระดับความต้องการ		
	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย
5. ข้อควรปฏิบัติเมื่อเกิดการเจ็บป่วย	3.98	.76	มาก
6. หน่วยงานที่ควรติดต่อเมื่อต้องการความช่วยเหลือ เกี่ยวกับการเจ็บป่วย	3.92	.74	มาก
7. อาหารที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	3.90	.66	มาก
8. การพักผ่อนที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	3.90	.72	มาก
9. งานอดิเรกที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	3.61	.76	มาก
10. ลักษณะที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	3.86	.71	มาก
11. ลักษณะสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	3.84	.71	มาก
12. สวัสดิการของรัฐด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ	3.93	.76	มาก
13. สวัสดิการของรัฐด้านที่อยู่อาศัยแก่ผู้สูงอายุ	3.86	.68	มาก
เฉลี่ย	3.88	.52	มาก
ด้านจิตใจ			
1. ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรม	3.88	.82	มาก
2. การใช้ธรรมะในการดำเนินชีวิตและการแก้ปัญหา	3.86	.81	มาก
3. การฝึกใจให้ยอมรับความชราในวัยสูงอายุ	3.80	.71	มาก
4. การฝึกจิตใจให้สามารถเผชิญกับความท้อแท้ ความเหงา	3.76	.73	มาก
5. การเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อบั้นปลายของชีวิต	3.76	.80	มาก
เฉลี่ย	3.82	.60	มาก
ด้านสังคม			
1. แนวทางการสร้างสัมพันธ์กับคนในครอบครัว	3.93	.84	มาก
2. บทบาทของผู้สูงอายุต่อบุตรหลาน	3.92	.83	มาก
3. กิจกรรมในชุมชนที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าร่วม	3.81	.87	มาก
4. บทบาทของผู้สูงอายุในการช่วยเหลือชุมชน	3.68	.82	มาก
5. แนวทางการรวมกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน	3.67	.87	มาก

ตาราง 17 (ต่อ)

ประเภทความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร	ระดับความต้องการ		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
6. ความปลอดภัยในสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	3.82	.81	มาก
7. สวัสดิการด้านต่างๆ ของรัฐสำหรับผู้สูงอายุ	3.87	.79	มาก
เฉลี่ย	3.80	0.63	มาก
ด้านเศรษฐกิจ			
1. อาชีพที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้	3.67	.95	มาก
2. แนวทางการสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ	3.60	.99	มาก
3. แหล่งอบรมอาชีพเพื่อหางานทำสำหรับผู้สูงอายุ	3.46	.92	ปานกลาง
4. แหล่งสมัครงานสำหรับผู้สูงอายุ	3.26	.97	ปานกลาง
5. หน่วยงานที่สามารถให้คำปรึกษาด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ	3.48	.93	มาก
6. แนวทางการออมเงินสำหรับผู้สูงอายุ	3.55	.86	มาก
7. สวัสดิการด้านค่าครองชีพสำหรับผู้สูงอายุ	3.33	.79	ปานกลาง
เฉลี่ย	3.47	.74	มาก
ด้านการศึกษาหาความรู้			
1. แหล่งที่ผู้สูงอายุ จะหาข้อมูลข่าวสารต่างๆ	3.63	.83	มาก
2. วิธีการที่ผู้สูงอายุจะแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร	3.63	.72	มาก
3. หน่วยงานที่ผู้สูงอายุจะขอคำแนะนำเกี่ยวกับการหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร	3.72	.83	มาก
เฉลี่ย	3.60	.02	มาก
เฉลี่ยรวม	3.74	0.55	มาก

จากตาราง 17 พบว่า ผู้ดูแลผู้สูงอายุมีความเห็นว่า ผู้สูงอายุ ต้องการรับความรู้ข้อมูลข่าวสาร โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.74$, S.D.= 0.55) โดยสามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ คือ ด้านร่างกาย ($\bar{X}=3.88$, S.D.= 0.52) ด้านจิตใจ ($\bar{X}=3.82$, S.D.= 0.60) ด้านสังคม ($\bar{X}=3.80$, S.D.= 0.63) ด้านการศึกษาหาความรู้ ($\bar{X}=3.60$, S.D.= 0.02) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}=3.47$, S.D.= 0.74)

เมื่อพิจารณาแต่ละด้านในรายละเอียดปรากฏดังนี้ ด้านร่างกาย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การดูแลสุขภาพเบื้องต้น รองลงมา คือข้อควรปฏิบัติเมื่อเกิดการเจ็บป่วยและโรคภัยที่อาจเกิดแก่ผู้สูงอายุ ตามลำดับ ด้านจิตใจ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือความรู้เกี่ยวกับหลักธรรม รองลงมา คือการใช้ธรรมะในการดำเนินชีวิตและการแก้ปัญหา การฝึกให้ใจยอมรับความชราในวัยผู้สูงอายุ ตามลำดับ ด้านสังคม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือแนวทางการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับคนในครอบครัว รองลงมา คือบทบาทของผู้สูงอายุต่อบุตรหลาน และสวัสดิการด้านต่างๆ ของรัฐสำหรับผู้สูงอายุ ตามลำดับ ด้านการศึกษาหาความรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หน่วยงานที่ผู้สูงอายุจะขอคำแนะนำเกี่ยวกับการหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร รองลงมา คือวิธีการที่ผู้สูงอายุจะแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และแหล่งที่ผู้สูงอายุจะหาข้อมูลข่าวสารต่างๆ เท่ากัน และด้านเศรษฐกิจ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คืออาชีพที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้ รองลงมา คือแนวทางการสร้างรายได้ของผู้สูงอายุ และแนวทางการออมเงินสำหรับผู้สูงอายุ ตามลำดับ

3.2.2 แนวทางการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สูงด้วยวิธีการศึกษาทางไกล ตามความเห็นของผู้ดูแลผู้สูงอายุ

ตาราง 18 แนวทางการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สูงอายุด้วยวิธีการศึกษาทางไกลตามความเห็นของผู้ดูแลผู้สูงอายุ

แนวทางในการถ่ายทอดความรู้	จำนวน	ร้อยละ
1. วิธีการในการรับรู้ ข้อมูลข่าวสาร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
วิทยุ	310	26.85
โทรทัศน์	281	24.35
ทำเป็น VCD มาฉายให้ชม	133	11.53
หอกระจายข่าว	140	12.13
ทางอินเทอร์เน็ต	100	8.67
ทำเป็นหนังสือแจก	120	10.40
อบรมโดยวิทยากร	70	6.07
รวม	1,154	100.00

ตาราง 18 (ต่อ)

แนวทางในการถ่ายทอดความรู้	จำนวน	ร้อยละ
2. เวลาที่สะดวกในการรับฟังวิทยุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ช่วงเช้ามืด (5-6 โมงเช้า)	166	34.58
ช่วงเช้า (7-8 โมง)	184	38.33
ช่วงสาย (9-10 โมง)	24	5.00
ช่วงบ่าย (1-3 โมง)	38	7.92
ช่วงเย็น (5-6 โมง)	32	6.67
ช่วงค่ำ (1-3ทุ่ม)	17	4.79
ช่วงดึก (หลัง 3 ทุ่ม)	11	2.71
รวม	480	100.00
3. เวลาที่สะดวกในการรับความรู้ทางโทรทัศน์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (N = 480)		
ช่วงเช้ามืด (5-6 โมงเช้า)	223	19.75
ช่วงเช้า (7-8 โมง)	275	24.36
ช่วงสาย (9-10 โมง)	314	27.81
ช่วงบ่าย (1-3 โมง)	84	7.44
ช่วงเย็น (5-6 โมง)	88	7.79
ช่วงค่ำ (1-3ทุ่ม)	100	8.86
ช่วงดึก (หลัง 3 ทุ่ม)	45	3.99
รวม	1,129	100.00
4. การรับความรู้ทางอินเทอร์เน็ต		
ที่บ้านมีคอมพิวเตอร์และสามารถเปิดรับได้เอง	62	12.92
ที่บ้านมีคอมพิวเตอร์ แต่ต้องให้ผู้อื่นเปิดให้	93	19.38
ที่บ้านไม่มีคอมพิวเตอร์	325	67.70
รวม	480	100.00

ตาราง 18 (ต่อ)

แนวทางในการถ่ายทอดความรู้	จำนวน	ร้อยละ
5. กรณีการให้ความรู้โดยวิทยาการ		
5.1 หน่วยงานที่ต้องการให้เป็นผู้จัดให้ความรู้		
กศน.	135	28.13
เกษตร	27	5.62
สาธารณสุข	201	41.87
พัฒนาชุมชน	24	5.00
กรรมการหมู่บ้าน	14	2.92
ชมรมผู้สูงอายุ	79	16.46
รวม	480	100.00
5.2 สถานที่จัดอบรม		
วัด/มัสยิด	179	37.29
โรงเรียนในชุมชน	87	18.12
กศน.ตำบล	146	30.42
อื่นๆ	68	14.17
รวม	480	100.00
5.3 ช่วงเวลาที่ต้องการในการอบรมให้ความรู้		
วันธรรมดา 1 วัน	92	19.17
วันธรรมดาค้างวัน	214	44.58
วันเสาร์ 1 วัน	20	4.17
วันเสาร์ครึ่งวัน	28	5.83
วันอาทิตย์ 1 วัน	14	2.92
วันอาทิตย์ครึ่งวัน	112	23.33
รวม	480	100.00

ตาราง 18 (ต่อ)

แนวทางในการถ่ายทอดความรู้	จำนวน	ร้อยละ
6. ความต้องการให้ครอบครัว/ผู้ดูแลท่านช่วยสนับสนุน ในการรับความรู้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (N = 480)		
ช่วยพาไปร่วมกิจกรรมความรู้ต่างๆ	320	42.05
ช่วยบอกข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมความรู้ต่างๆ	211	27.73
ช่วยสนับสนุนค่าใช้จ่าย	151	19.84
ช่วยหาอุปกรณ์ เช่น วิทยุ, TV มาให้	79	10.38
รวม	761	100.00
7. ความต้องการให้หน่วยงานในท้องถิ่น เช่น อบต., กศน. มีส่วนช่วยส่งเสริมการรับความรู้		
รวบรวมความรู้ที่จำเป็นมาผลิตในรูปแบบสื่อต่างๆ	131	27.29
ช่วยแนะนำแหล่งความรู้สำหรับผู้สูงอายุ	117	24.38
ช่วยจัดกิจกรรมให้ความรู้	93	19.37
ช่วยประชาสัมพันธ์สื่อที่ให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ	48	10.00
ช่วยจัดหาวิทยุ, TV, คอมพิวเตอร์	38	7.92
ช่วยให้เงินทุนสนับสนุนกิจกรรมแก่ผู้สูงอายุ	53	11.04
รวม	480	100.00

จากตาราง 18 แนวทางในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สูงอายุด้วยวิธีการศึกษาทางไกลตามความเห็นของผู้ดูแลผู้สูงอายุ พบว่า ในด้านวิธีการในการรับความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ผู้ดูแลผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 26.85) คิดเห็นว่า ผู้สูงอายุต้องการรับความรู้จาก วิทยุมากที่สุด รองลงมา คือ โทรทัศน์ และหอกระจายข่าว ตามลำดับ สำหรับเวลาที่สะดวกในการรับฟังวิทยุ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 38.3) เห็นว่า ผู้สูงอายุต้องการรับความรู้ ในช่วงเช้า (7-8 โมง) รองลงมาคือ ช่วงเช้ามืด (5-6 โมงเช้า) และช่วงบ่าย (1-3 โมง) ตามลำดับ ส่วนเวลาที่สะดวกในการรับความรู้ทางโทรทัศน์ ผู้ดูแลผู้สูงอายุส่วนใหญ่เห็นว่า ผู้สูงอายุต้องการรับความรู้ในช่วงสาย (9-10 โมง) มากที่สุด รองลงมา คือ ช่วงเช้า (7-8 โมง) และช่วงเช้ามืด (5-6 โมงเช้า) ตามลำดับ การรับความรู้ทางอินเทอร์เน็ตส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67.70) ตอบว่า ที่บ้านผู้สูงอายุไม่มีคอมพิวเตอร์ รองลงมาตอบว่ามีคอมพิวเตอร์แต่ต้องให้ผู้อื่นเปิดให้ และที่บ้านมีคอมพิวเตอร์และสามารถเปิดรับได้เอง กรณีการให้ความรู้โดยวิทยากร ในด้านหน่วยงานที่ต้องการให้เป็นผู้จัดกิจกรรมแก่ผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้สูงอายุส่วนใหญ่

(ร้อยละ 41.87) เห็นว่า ควรเป็นหน่วยงานสาธารณสุข รองลงมา คือ กศน. และชมรมผู้สูงอายุ ตามลำดับ ด้านสถานที่จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 37.29) เห็นว่า ควรจะจัดที่วัด/ มัสยิด รองลงมาคือ กศน.ตำบล และโรงเรียนในชุมชน ตามลำดับ สำหรับช่วงเวลาที่ควรจัดการอบรมให้ความรู้ ผู้ดูแลผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 44.58) เห็นว่า ควรเป็นวันธรรมดาครึ่งวัน รองลงมา คือ วันอาทิตย์ ครึ่งวัน และวันธรรมดา 1 วัน ตามลำดับ

สำหรับความต้องการให้ครอบครัวหรือผู้ดูแลช่วยสนับสนุนในการรับความรู้ของผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 42.05) เห็นว่า ผู้สูงอายุต้องการให้ช่วยพาไปร่วมกิจกรรมรับความรู้ต่างๆ รองลงมาคือ ช่วยบอกข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมความรู้ต่างๆ และช่วยสนับสนุนค่าใช้จ่าย ตามลำดับ สำหรับความต้องการให้หน่วยงานในท้องถิ่น เช่น อบต., กศน. มีส่วนช่วยส่งเสริมการรับความรู้ของผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้สูงอายุส่วนใหญ่ (ร้อยละ 27.29) เห็นว่า ควรช่วยในการรวบรวมความรู้ที่จำเป็นมาผลิตในรูปสื่อต่างๆ รองลงมา คือ ช่วยแนะนำแหล่งความรู้สำหรับผู้สูงอายุ และช่วยจัดกิจกรรมให้ความรู้ ตามลำดับ

3.3 แนวทางการให้ความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทด้วยวิธีการศึกษาทางไกล ตามความคิดเห็นของผู้นำและกรรมการชุมชน

3.3.1 ประเภทความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่จะช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของผู้นำและกรรมการชุมชน

ตาราง 19 ความคิดเห็นของผู้นำและกรรมการชุมชนต่อประเภทความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่ควรจัดให้แก่ผู้สูงอายุ (N = 80)

ประเภทความรู้ ข้อมูลข่าวสาร	ระดับที่ควรจัดให้ผู้สูงอายุ		
	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย
1. ด้านร่างกาย			
1. การดูแลสุขภาพเบื้องต้น	4.52	.78	มากที่สุด
2. ระยะเวลาอนที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	4.03	.71	มาก
3. การออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	4.11	.76	มาก
4. โรคภัยที่อาจเกิดแก่ผู้สูงอายุ	4.25	.80	มาก
5. ข้อควรปฏิบัติเมื่อเกิดการเจ็บป่วย	3.95	.77	มาก
6. หน่วยงานที่ควรติดต่อเมื่อต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการเจ็บป่วย	4.30	.73	มาก

ตาราง 19 (ต่อ)

ประเภทความรู้ ข้อมูลข่าวสาร	ระดับที่ควรจัดให้ผู้สูงอายุ		
	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย
7. อาหารที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	4.15	.74	มาก
8. การพักผ่อนที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	4.00	.71	มาก
9. งานอดิเรกที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	3.88	.74	มาก
10. ลักษณะที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ (สิ่งอำนวยความสะดวก ห้องน้ำที่เหมาะสม)	4.06	.69	มาก
11. ลักษณะสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ	4.13	.79	มาก
12. สวัสดิการของรัฐด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ	4.22	.74	มาก
13. สวัสดิการของรัฐด้านที่อยู่อาศัยแก่ผู้สูงอายุ	3.98	.67	มาก
เฉลี่ย	4.10	.59	มาก
2. ด้านจิตใจ			
1. ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรม	4.16	.67	มาก
2. การใช้ธรรมะในการดำเนินชีวิตและการแก้ปัญหา	4.01	.82	มาก
3. การฝึกใจให้ยอมรับความชราในวัยสูงอายุ	4.02	.69	มาก
4. การฝึกจิตใจให้สามารถเผชิญกับความท้อแท้ ความเหงา	4.05	.84	มาก
5. การเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อปิ่นปลายของชีวิต	4.13	.70	มาก
เฉลี่ย	4.07	.63	มาก
3. ด้านสังคม			
1. แนวทางการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับคนในครอบครัว	4.23	.81	มาก
2. บทบาทของผู้สูงอายุต่อบุตรหลาน	4.33	.79	มาก
3. กิจกรรมในชุมชนที่ผู้สูงอายุในการช่วยเหลือชุมชน	4.05	.84	มาก
4. บทบาทของผู้สูงอายุในการช่วยเหลือชุมชน	4.11	.77	มาก
5. แนวทางการรวมกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน	4.03	.83	มาก
6. ความปลอดภัยในสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	4.16	.70	มาก
7. สวัสดิการด้านต่างๆ ของรัฐสำหรับผู้สูงอายุ	4.23	.76	มาก
เฉลี่ย	4.16	.69	มาก

ตาราง 19 (ต่อ)

ประเภทความรู้ ข้อมูลข่าวสาร	ระดับที่ควรจัดให้ผู้สูงอายุ		
	$\bar{X}$	S.D	ความหมาย
4. ด้านเศรษฐกิจ			
1. อาชีพที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้	4.10	.88	มาก
2. แนวทางการสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ	4.05	.92	มาก
3. แหล่งอบรมอาชีพเพื่อหางานทำสำหรับผู้สูงอายุ	3.91	.88	มาก
4. แหล่งสมัครงานสำหรับผู้สูงอายุ	3.68	1.02	มาก
5. หน่วยงานที่สามารถให้คำปรึกษาด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ	3.82	1.05	มาก
6. แนวทางออมเงินสำหรับผู้สูงอายุ	3.91	.91	มาก
7. สวัสดิการด้านค่าครองชีพสำหรับผู้สูงอายุ	4.16	.96	มาก
เฉลี่ย	3.95	.82	มาก
5. ด้านการศึกษาหาความรู้			
1. แหล่งที่ผู้สูงอายุจะหาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ	4.06	.81	มาก
2. วิธีการที่ผู้สูงอายุจะแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร	4.04	.85	มาก
3. หน่วยงานที่ผู้สูงอายุจะขอคำแนะนำเกี่ยวกับการหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร	4.16	.85	
เฉลี่ย	4.05	.77	มาก
เฉลี่ยรวม	4.07	.61	มาก

จากตาราง 19 พบว่า ผู้นำและกรรมการชุมชน มีความเห็นว่า การจัดบริการความรู้และข้อมูลข่าวสารทุกด้าน โดยรวมระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D.= 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้นำและกรรมการชุมชน เห็นว่าควรให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารด้านสังคมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.16$, S.D.= 0.69) รองลงมา คือด้านสุขภาพร่างกาย ($\bar{X} = 4.10$, S.D.= 0.59) ด้านจิตใจ ($\bar{X} = 4.07$, S.D.= 0.63) ด้านการศึกษาหาความรู้ ($\bar{X} = 4.05$, S.D.= 0.77) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.96$, S.D.= 0.82) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาแต่ละด้านในรายละเอียดปรากฏดังนี้ ด้านสังคม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือบทบาทของผู้สูงอายุต่อบุตรหลาน รองลงมา คือแนวทางการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับคนในครอบครัว และสวัสดิการด้านต่างๆ ของรัฐสำหรับผู้สูงอายุ ด้านร่างกายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการดูแลสุขภาพเบื้องต้น รองลงมา

คือ หน่วยงานที่ควรติดต่อเมื่อต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการเจ็บป่วย และโรคร้ายที่อาจเกิดแก่ผู้สูงอายุ ตามลำดับ

สำหรับด้านจิตใจ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือความรู้เกี่ยวกับหลักธรรม รองลงมา คือการเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อบั้นปลายของชีวิต และการฝึกจิตใจให้สามารถเผชิญกับความท้อแท้ ความเหงา ตามลำดับ ด้านการศึกษาหาความรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือหน่วยงานที่ผู้สูงอายุจะขอคำแนะนำเกี่ยวกับการหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร รองลงมา คือแหล่งที่ผู้สูงอายุจะหาข้อมูลข่าวสารต่างๆ และวิธีการที่ผู้สูงอายุจะแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร ตามลำดับ

ส่วนในด้านเศรษฐกิจ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือสวัสดิการด้านค่าครองชีพสำหรับผู้สูงอายุ รองลงมา คืออาชีพที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้ และแนวทางการสร้างรายได้ของผู้สูงอายุ ตามลำดับ

3.3.2 แนวทางการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สูงอายุด้วยวิธีการศึกษาทางไกล ตามความคิดเห็นของผู้นำและกรรมการชุมชน

ตาราง 20 ความคิดเห็นของผู้นำและกรรมการชุมชนต่อ แนวทางการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สูงอายุด้วยวิธีการศึกษาทางไกล (N = 80)

การให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุด้วยวิธีการศึกษาทางไกล	จำนวน	ร้อยละ
1. วิธีการที่ควรใช้ถ่ายทอดความรู้ ข้อมูลแก่ผู้สูงอายุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (N = 80)		
1.1 วิทยู	32	19.75
1.2 โทรทัศน์	33	20.37
1.3 ทำเป็น VCD มาฉายให้ชม	12	7.41
1.4 หอกระจายข่าว	29	17.90
1.5 ทางอินเทอร์เน็ต	4	2.47
1.6 ทำเป็นหนังสือแจก	23	14.20
1.7 อบรมโดยวิทยากร	29	17.90
รวม	162	100.00

ตาราง 20 (ต่อ)

การให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุด้วยวิธีการศึกษาทางไกล	จำนวน	ร้อยละ
2. ถ้าให้ความรู้ทางวิทยุเวลาที่เหมาะสมคือ		
1. ช่วงเช้ามีด(5-6 โมงเช้า)	21	26.25
2. ช่วงเช้า (7-8 โมง)	34	42.50
3. ช่วงสาย (9-10 โมง)	13	16.25
4. ช่วงบ่าย (1-3 โมง)	6	7.50
5. ช่วงเย็น (5-6 โมง)	4	3.75
6. ช่วงค่ำ (1-3ทุ่ม)	3	3.75
รวม	80	100.00
3. ถ้าให้ความรู้ทางโทรทัศน์เวลาที่เหมาะสมคือ		
1. ช่วงเช้ามีด(5-6 โมงเช้า)	14	17.50
2. ช่วงเช้า (7-8 โมง)	28	35.00
3. ช่วงสาย (9-10 โมง)	18	22.50
4. ช่วงบ่าย (1-3 โมง)	3	3.75
5. ช่วงเย็น (5-6 โมง)	14	17.50
6. ช่วงค่ำ (1-3ทุ่ม)	3	3.75
รวม	80	100.00
4. ความเป็นไปได้ในการให้ความรู้ทางอินเทอร์เน็ต		
1. เป็นไปได้มาก	6	7.50
2. เป็นไปได้พอควร	27	33.75
3. เป็นไปได้น้อย	47	58.75
รวม	80	100.00
5. การให้ความรู้โดยวิทยากร		
5.1 หน่วยงาน/องค์กรที่ควรจัดคือ		
1. กศน.	26	32.50
2. เกษตร	3	3.75
3. สาธารณสุข	29	36.25

ตาราง 20 (ต่อ)

การให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุด้วยวิธีการศึกษาทางไกล	จำนวน	ร้อยละ
4. พัฒนาชุมชน	7	8.75
5. คณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน	3	3.75
6. ชมรมผู้สูงอายุ	12	15.0
รวม	80	100.00
5.2 สถานที่จัดให้ความรู้		
1. วัด/มัสยิด	27	33.75
2. โรงเรียนในชุมชน	15	18.75
3. กศน.ตำบล	12	15.00
4. สถานที่จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ	26	32.50
รวม	80	100.00
5.3 ช่วงเวลาที่ต้องการในการอบรมให้ความรู้		
1. วันธรรมดา 1 วัน	22	27.50
2. วันธรรมดาครึ่งวัน	15	18.75
3. วันเสาร์ 1 วัน	9	11.25
4. วันเสาร์ครึ่งวัน	2	2.50
5. วันอาทิตย์ 1 วัน	7	8.75
6. วันอาทิตย์ครึ่งวัน	25	31.25
รวม	80	100.00
6. บทบาทของผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชนในการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้		
1. รวบรวมความรู้ที่จำเป็นมาผลิตในรูปสื่อต่าง ๆ	29	23.97
2. จัดกิจกรรมให้ความรู้รูปแบบต่าง ๆ	38	31.40
3. ช่วยหาอุปกรณ์ เช่น วิทยุ, คอมพิวเตอร์	24	19.84
4. จัดหาเงินสนับสนุน	30	24.79
รวม	121	100.00

ตาราง 20 (ต่อ)

การให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุด้วยวิธีการศึกษาทางไกล	จำนวน	ร้อยละ
7. การสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น อบต., กศน.		
1. รวบรวมความรู้ที่จำเป็นมาผลิตในรูปแบบสื่อต่าง ๆ	39	23.78
2. ช่วยแนะนำแหล่งความรู้สำหรับผู้สูงอายุ	26	15.85
3. ช่วยจัดกิจกรรมให้ความรู้	28	17.07
4. ช่วยประชาสัมพันธ์สื่อที่ให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ	30	18.29
5. ช่วยจัดหาวิทยุ, TV, คอมพิวเตอร์	11	6.72
6. ช่วยให้เงินทุนสนับสนุนกิจกรรมแก่ผู้สูงอายุ	30	18.29
รวม	164	100.00

จากตาราง 20 พบว่า ผู้นำและกรรมการชุมชนมีความเห็นต่อแนวทางการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สูงอายุด้วยวิธีการศึกษาทางไกลในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ ด้านวิธีการที่ควรใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุ ผู้นำและกรรมการชุมชนมีความเห็นว่า ผู้สูงอายุจะชอบรับความรู้จากโทรทัศน์มากที่สุด (ร้อยละ 20.37) รองลงมาใกล้เคียงกัน คือ วิทยุ (ร้อยละ 19.75) และหอกระจายข่าว เท่ากัน อบรมโดยวิทยากร (ร้อยละ 17.90) ตามลำดับ ด้านเวลาที่เหมาะสมในการให้ความรู้ทางวิทยุแก่ผู้สูงอายุ ผู้นำและกรรมการชุมชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 42.50) เห็นว่า ควรจะเป็นช่วงเช้า (7-8 โมง) รองลงมา คือ ช่วงเช้ามืด (5-6 โมงเช้า) และช่วงสาย (9-10 โมง) ตามลำดับ ส่วนเวลาที่เหมาะสมในการให้ความรู้ทางโทรทัศน์ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 35.00) เห็นว่า ควรจะเป็นช่วงเช้า (7-8 โมง) รองลงมา คือ ช่วงสาย (9-10 โมงเช้า) และช่วงเช้ามืดหรือช่วงเย็น เท่ากัน สำหรับความเป็นไปได้ในการให้ความรู้ทางอินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 58.75) เห็นว่า เป็นไปได้น้อย รองลงมา คือ เป็นได้พอควร และเป็นไปได้มาก ตามลำดับ ด้านการให้ความรู้โดยวิทยากรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 36.25) เห็นว่า หน่วยงานที่ควรเป็นผู้จัดให้ความรู้ คือ สาธารณสุข รองลงมา คือ กศน. และชมรมผู้สูงอายุ ตามลำดับ

สำหรับสถานที่จัดให้ความรู้ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 33.75) เห็นว่า สถานที่ที่เหมาะสม คือ วัดหรือมัสยิด รองลงมา คือ สถานที่จัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ และโรงเรียนในชุมชน ตามลำดับ สำหรับช่วงเวลาในการจัดอบรม ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 31.25) เห็นว่า ควรเป็นวันอาทิตย์ครึ่งวัน รองลงมา คือ วันธรรมดา 1 วัน และวันธรรมดาครึ่งวัน ตามลำดับ สำหรับบทบาทของผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชนในการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้นั้น ผู้นำและกรรมการชุมชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 31.40) เห็นว่า ควรช่วยจัดกิจกรรมให้ความรู้รูปแบบต่างๆ รองลงมา คือ ควรช่วยจัดหาเงินสนับสนุน และควรช่วยรวบรวมความรู้ที่จำเป็นมาผลิตในรูปแบบสื่อต่างๆ ตามลำดับ ด้านการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานในท้องถิ่น ผู้นำและกรรมการชุมชน ส่วนใหญ่

(ร้อยละ 23.78) มีความเห็นว่า หน่วยงานในท้องถิ่นควรช่วยรวบรวมความรู้ที่จำเป็นมาผลิตเป็นสื่อต่างๆ รองลงมา คือช่วยประชาสัมพันธ์สื่อที่ให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ เท่ากับการช่วยให้เงินทุนสนับสนุนกิจกรรมแก่ผู้สูงอายุ

3.4 แนวทางการให้ความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทด้วยวิธีการศึกษาทางไกล ตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชุมชน

3.4.1 ประเภทความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่จะช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตแก่ผู้สูงอายุตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชุมชน

ตาราง 21 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชุมชนต่อประเภทความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่ควรจัดให้แก่ผู้สูงอายุ (N = 80)

ประเภทความรู้ ข้อมูลข่าวสาร	ระดับการช่วยส่งเสริม		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านร่างกาย			
1. การดูแลสุขภาพเบื้องต้น	4.51	.89	มากที่สุด
2. ระยะเวลาอนที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	4.13	.82	มาก
3. การออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	4.40	.93	มาก
4. โรคภัยที่อาจเกิดแก่ผู้สูงอายุ	4.25	.86	มาก
5. ข้อควรปฏิบัติเมื่อเกิดการเจ็บป่วย	4.25	.49	มาก
6. หน่วยงานที่ควรติดต่อเมื่อต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการเจ็บป่วย	4.20	.84	มาก
7. อาหารที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	4.10	.94	มาก
8. การพักผ่อนที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	4.38	.90	มาก
9. งานอดิเรกที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ	4.31	.94	มาก
10. ลักษณะที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ (สิ่งอำนวยความสะดวก ห้องน้ำที่เหมาะสม)	3.98	.86	มาก
11. ลักษณะสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ	4.02	.89	มาก
12. สวัสดิการของรัฐด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ	4.08	.82	มาก
13. สวัสดิการของรัฐด้านที่อยู่อาศัยแก่ผู้สูงอายุ	4.20	.94	มาก
เฉลี่ย	4.23	.68	มาก

ตาราง 21 (ต่อ)

ประเภทความรู้ ข้อมูลข่าวสาร	ระดับการช่วยส่งเสริม		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
2. ด้านจิตใจ			
1. ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรม	3.93	1.03	มาก
2. การใช้ธรรมะในการดำเนินชีวิตและการแก้ปัญหา	3.92	1.00	มาก
3. การฝึกใจให้ยอมรับความชราในวัยสูงอายุ	3.80	1.04	มาก
4. การฝึกจิตใจให้สามารถเผชิญกับความท้อแท้ ความเหงา	3.87	.02	มาก
5. การเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อบั้นปลายของชีวิต	3.90	1.02	มาก
เฉลี่ย	3.88	.95	มาก
3. ด้านสังคม			
1. แนวทางการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับคนในครอบครัว	4.17	.90	มาก
2. บทบาทของผู้สูงอายุต่อบุตรหลาน	4.07	.96	มาก
3. กิจกรรมในชุมชนที่ผู้สูงอายุในการช่วยเหลือชุมชน	4.12	.89	มาก
4. บทบาทของผู้สูงอายุในการช่วยเหลือชุมชน	4.16	.83	มาก
5. แนวทางการรวมกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชน	4.12	.85	มาก
6. ความปลอดภัยในสังคมสำหรับผู้สูงอายุ	4.13	.92	มาก
7. สวัสดิการด้านต่างๆ ของรัฐสำหรับผู้สูงอายุ	4.26	.96	มาก
เฉลี่ย	4.14	.82	มาก
4. ด้านเศรษฐกิจ			
1. อาชีพที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้	4.31	.78	มาก
2. แนวทางการสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ	4.37	.78	มาก
3. แหล่งอบรมอาชีพเพื่อหางานทำสำหรับผู้สูงอายุ	3.76	1.24	มาก
4. แหล่งสมัครงานสำหรับผู้สูงอายุ	3.47	.91	มาก
5. หน่วยงานที่สามารถให้คำปรึกษาด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ	4.05	.88	มาก
6. แนวทางออมเงินสำหรับผู้สูงอายุ	4.18	.76	มาก
7. สวัสดิการด้านค่าครองชีพสำหรับผู้สูงอายุ	4.42	1.04	มาก
เฉลี่ย	4.22	.40	มาก

ตาราง 21 (ต่อ)

ประเภทความรู้ ข้อมูลข่าวสาร	ระดับการช่วยส่งเสริม		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
5. ด้านการศึกษาหาความรู้			
1. แหล่งที่ผู้สูงอายุจะหาข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ	3.82	.89	มาก
2. วิธีการที่ผู้สูงอายุจะแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร	3.86	.84	มาก
3. หน่วยงานที่ผู้สูงอายุจะขอคำแนะนำเกี่ยวกับการหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร	3.87	.83	มาก
เฉลี่ย	3.86	.80	มาก
เฉลี่ยรวม	3.93	.70	มาก

จากตาราง 21 พบว่า เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชุมชนมีความเห็นว่า ความรู้และข้อมูลข่าวสารทุกด้านโดยรวม ควรจัดให้แก่ผู้สูงอายุในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชุมชน ให้ความสำคัญกับความรู้และข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพร่างกายมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.76) รองลงมา คือ ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.40) ด้านสังคม ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.82) ด้านจิตใจ ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.95) และด้านการศึกษาหาความรู้ ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.80) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาแต่ละด้านในรายละเอียดปรากฏดังนี้ ด้านสุขภาพร่างกาย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การดูแลสุขภาพเบื้องต้น รองลงมาคือการออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ และการพักผ่อนที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ตามลำดับ ด้านเศรษฐกิจ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือสวัสดิการด้านค่าครองชีพสำหรับผู้สูงอายุ รองลงมา คือแนวทางการสร้างรายได้สำหรับผู้สูงอายุ และอาชีพที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้ ตามลำดับ ด้านสังคม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือสวัสดิการด้านต่างๆ ของรัฐสำหรับผู้สูงอายุ รองลงมา คือ แนวทางการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับคนในครอบครัว และบทบาทของผู้สูงอายุในการช่วยเหลือชุมชน ตามลำดับ ด้านจิตใจ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือความรู้เกี่ยวกับหลักธรรม รองลงมา คือการใช้ธรรมะในการดำเนินชีวิตและแก้ปัญหา และการเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อบั้นปลายของชีวิต ตามลำดับ ด้านการศึกษาหาความรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่ผู้สูงอายุจะขอคำแนะนำเกี่ยวกับการหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร รองลงมา คือวิธีการที่ผู้สูงอายุจะแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และแหล่งที่ผู้สูงอายุจะหาข้อมูลข่าวสารต่างๆ ตามลำดับ

3.4.2 แนวทางการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สูงอายุด้วยวิธีการศึกษาทางไกล ตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชุมชน

ตาราง 22 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชุมชนต่อแนวทางการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สูงอายุด้วยวิธีการศึกษาทางไกล (N = 80)

การให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
1. วิธีการที่ควรใช้ในถ่ายทอดความรู้ ข้อมูล ข่าวสารแก่ผู้สูงอายุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1. วิทยู	21	13.91
2. โทรทัศน์	32	21.19
3. ทำเป็น VCD มาฉายให้ชม	23	15.23
4. หอกระจายข่าว	14	9.27
5. ทางอินเทอร์เน็ต	15	9.93
6. ทำเป็นหนังสือแจก	16	10.60
7. อบรมโดยวิทยากร	30	19.87
รวม	151	100.00
2. เวลาที่เหมาะสมถ้าหากมีการให้ความรู้ทางวิทยุ		
1. ช่วงเช้ามืด(5-6 โมงเช้า)	30	37.50
2. ช่วงเช้า (7-8 โมง)	12	15.0จ
3. ช่วงสาย (9-10 โมง)	21	26.25
4. ช่วงบ่าย (1-3 โมง)	9	11.25
5. ช่วงเย็น (5-6 โมง)	7	8.75
6. ช่วงค่ำ (1-3ทุ่ม)	1	1.25
รวม	80	100.00
3. เวลาที่เหมาะสมถ้าหากมีการให้ความรู้ทางโทรทัศน์		
1. ช่วงเช้ามืด(5-6 โมงเช้า)	16	20.00
2. ช่วงเช้า (7-8 โมง)	16	20.0จ
3. ช่วงสาย (9-10 โมง)	31	38.75
4. ช่วงบ่าย (1-3 โมง)	6	7.50

ตาราง 22 (ต่อ)

การให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
5. ช่วงเย็น (5-6 โมง)	10	12.50
6. ช่วงค่ำ (1-3ทุ่ม)	1	1.25
รวม	80	100.00
4. ความเป็นไปได้ในการให้ความรู้ทางอินเทอร์เน็ต		
1. เป็นไปได้มาก	12	15.00
2. เป็นไปได้พอควร	25	31.25
3. เป็นไปได้น้อย	43	53.75
รวม	80	100.00
5. ถ้าหากมีการให้ความรู้โดยวิทยาการ		
5.1 หน่วยงานที่ควรจัดคือ		
1. กศน.	39	48.75
2. สาธารณสุข	22	27.50
3. พัฒนาชุมชน	6	7.50
4. ชมรมผู้สูงอายุ	13	16.25
รวม	80	100.00
5.2 สถานที่จัดให้ความรู้		
1. วัด/มัสยิด	41	51.25
2. โรงเรียนในชุมชน	14	17.50
3. กศน.ตำบล	25	31.25
รวม	80	100.00
5.3 ช่วงเวลาที่ต้องการในการอบรมให้ความรู้		
1. วันธรรมดา 1 วัน	19	23.75
2. วันธรรมดาคี่วัน	28	35.00
3. วันเสาร์ 1 วัน	11	13.75
4. วันเสาร์ครึ่งวัน	10	12.50

ตาราง 22 (ต่อ)

การให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
5. วันอาทิตย์ 1 วัน	7	8.75
6. วันอาทิตย์ครึ่งวัน	5	6.25
รวม	80	100
6. บทบาทของผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชนในการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (N = 80)		
1. รวบรวมความรู้ที่จำเป็นมาผลิตในรูปแบบสื่อต่าง ๆ	31	22.63
2. จัดกิจกรรมให้ความรู้รูปแบบต่าง ๆ	48	35.04
3. ช่วยหาอุปกรณ์ เช่น วิทยุ, คอมพิวเตอร์	28	20.43
4. จัดหาเงินสนับสนุน	30	21.90
รวม	137	100.00
7. ความต้องการในการรับการสนับสนุนและส่งเสริมการรับความรู้จากหน่วยงานในท้องถิ่น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) (N = 80)		
1. รวบรวมความรู้ที่จำเป็นมาผลิตในรูปแบบสื่อต่าง ๆ	10	7.46
2. ช่วยแนะนำแหล่งความรู้สำหรับผู้สูงอายุ	21	15.67
3. ช่วยจัดกิจกรรมให้ความรู้	44	32.84
4. ช่วยประชาสัมพันธ์สื่อที่ให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ	17	12.69
5. ช่วยจัดหาวิทยุ, TV, คอมพิวเตอร์	13	9.70
6. ช่วยให้เงินทุนสนับสนุนกิจกรรมแก่ผู้สูงอายุ	29	21.64
รวม	134	100.00

จากตาราง 22 พบว่า เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชุมชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 21.19) มีความเห็นว่าการที่ควรใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ข้อมูล ข่าวสารแก่ผู้สูงอายุ คือ ใช้โทรทัศน์ รองลงมา คือ อوبرมโดยวิทยากร ทำเป็น VCD มาฉายให้ชม และวิทยุ ตามลำดับ หากเป็นวิทยุเวลาที่เหมาะสม ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 37.50) มีความเห็นว่าจะควรจะเป็นช่วงเช้ามีด (5-6 โมงเช้า) รองลงมา คือ ช่วงสาย (9-10 โมง) และช่วงเช้า (7-8 โมง) ตามลำดับ ถ้าเป็นการให้ความรู้ทางโทรทัศน์เวลาที่เหมาะสม ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 38.75) เห็นว่าจะควรจะเป็นช่วงสาย (9-10 โมง) รองลงมา คือ ช่วงเช้ามีด (5-6 โมงเช้า) หรือช่วงเช้า (7-8 โมง) เท่ากัน ส่วนความเป็นไปได้ในการให้ความรู้ทางอินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 53.75) เห็นว่า เป็นไปได้น้อย รองลงมา คือ เป็นไปได้พอควร และเป็นไปได้มาก ตามลำดับ หากเป็นการให้ความรู้โดยวิทยากร ส่วนใหญ่ (ร้อยละ

48.75) เห็นว่า หน่วยงานที่ควรจัดกิจกรรม คือ กศน. รองลงมา คือ สาธารณสุข และชมรมผู้สูงอายุ ตามลำดับ สำหรับสถานที่ที่ควรจัดอบรม ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 51.25) เห็นว่า ควรเป็นวัดหรือมัสยิด รองลงมา คือ กศน.ตำบล และโรงเรียนในชุมชน ตามลำดับ ส่วนเวลาที่ควรจัดอบรมให้ความรู้ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 35.00) เห็นว่า เวลาที่เหมาะสม คือวันธรรมดาครึ่งวัน รองลงมา คือ วันธรรมดา 1 วัน และวันเสาร์ 1 วัน ตามลำดับ

สำหรับการสนับสนุนจากผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชุมชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 35.04) เห็นว่า ควรสนับสนุนโดยการจัดกิจกรรมให้ความรู้ในรูปแบบต่างๆ รองลงมา คือ รวบรวมความรู้ที่จำเป็นมาผลิตในรูปแบบสื่อต่างๆ และจัดหาเงินสนับสนุน ตามลำดับ ส่วนด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานในท้องถิ่น พบว่า เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในชุมชนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 32.84) มีความเห็นว่า ควรช่วยจัดกิจกรรมให้ความรู้ รองลงมา คือ ช่วยให้เงินทุนสนับสนุนกิจกรรมแก่ผู้สูงอายุ และช่วยแนะนำแหล่งความรู้สำหรับผู้สูงอายุ ตามลำดับ

ตอนที่ 4 รูปแบบการให้ความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทด้วยวิธีการศึกษาทางไกล

4.1 ร่าง รูปแบบการให้ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยการศึกษาทางไกล

ในขั้นนี้ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการศึกษาภาคสนามทั้งหมด ซึ่งได้แก่ ข้อมูลจากผู้สูงอายุ ข้อมูลจากผู้ดูแลหรือผู้ใกล้ชิดผู้สูงอายุ ข้อมูลจากผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชน และข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลจากการศึกษาบริบทของชุมชน มาสังเคราะห์เพื่อสร้างเป็นร่างรูปแบบของการให้ความรู้ที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยวิธีการศึกษาทางไกล

ร่าง รูปแบบการให้ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยวิธีการศึกษาทางไกล มีองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

ร่าง รูปแบบการให้ความรู้เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทด้วยการศึกษาทางไกล

1. วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตและสอดคล้องกับความต้องการ ซึ่งจะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้

2. ขอบเขตเนื้อหาความรู้

ขอบเขตเนื้อหาความรู้ที่ควรจัดให้ผู้สูงอายุและจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้ ประกอบด้วยเนื้อหา 5 กลุ่ม ต่อไปนี้

1) ด้านสุขภาพร่างกาย ประกอบด้วย

- การดูแลสุขภาพเบื้องต้น
- ข้อควรปฏิบัติเมื่อเจ็บป่วย
- โรคร้ายที่อาจเกิดแก่ผู้สูงอายุ
- อาหารที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ
- สวัสดิการรัฐด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ

2) ด้านจิตใจ ประกอบด้วย

- การเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อบั้นปลายของชีวิต
- ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรม
- การใช้ธรรมะในการดำเนินชีวิตและการแก้ปัญหา
- การฝึกใจให้เผชิญกับความท้อแท้
- การฝึกใจให้ยอมรับความชรา

3) ด้านสังคม

- สวัสดิการด้านต่างๆ ของรัฐสำหรับผู้สูงอายุ
- แนวทางการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับคนในครอบครัว
- บทบาทของผู้สูงอายุต่อบุตรหลาน
- บทบาทของผู้สูงอายุในการช่วยเหลือสังคม
- ความปลอดภัยในสังคมของผู้สูงอายุ

4) ด้านเศรษฐกิจ

- สถิติการค้าด้านค่าครองชีพสำหรับผู้สูงอายุ
- หน่วยงานที่สามารถให้คำปรึกษาด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ
- แนวทางการออมเงินสำหรับผู้สูงอายุ
- อาชีพที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้

5) ด้านการศึกษา

- หน่วยงานที่จะขอคำแนะนำเกี่ยวกับการหาความรู้
- วิธีการแสวงหาความรู้สำหรับผู้สูงอายุ
- แหล่งที่ผู้สูงอายุจะหาความรู้ข้อมูลได้

3. วิธีการในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุต้องการให้ถ่ายทอดความรู้แก่ท่านโดยสิ่งต่อไปนี้ ซึ่งเรียงตามลำดับความต้องการของผู้สูงอายุ

- ทางวิทยุ
- ทางโทรทัศน์
- เผยแพร่ความรู้ในรูปแบบของการจัดทำเป็น CD/VCD
- การอบรม (สื่อบุคคล)
- หอกระจายข่าว

ทั้งนี้ ผู้จัดกิจกรรมอาจใช้สื่อหลายชนิดผสมผสานกัน โดยขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้ง อาจจะมีการให้ความรู้โดยสื่อบุคคล (การฝึกอบรม) ร่วมด้วย นอกจากนี้ควรรวบรวมความรู้ที่ผู้สูงอายุต้องการเผยแพร่โดยสื่อต่างๆ อย่างกว้างขวาง

4. ช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุต้องการรับความรู้จากสื่อ

ช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุต้องการรับความรู้จากสื่อ เรียงตามลำดับดังนี้

1) รายการวิทยุ	9.00 – 10.00 น.	7.00 – 8.00 น.	5.00 – 6.00 น.	ตามลำดับ
2) รายการTV	9.00 – 10.00 น.	7.00 – 8.00 น.	5.00 – 6.00 น.	ตามลำดับ

5. หน่วยงานที่ควรเป็นผู้จัดฝึกอบรมแก่ผู้สูงอายุ

หน่วยงานที่ผู้สูงอายุเสนอว่าควรเป็นผู้จัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ เรียงตามลำดับความต้องการดังนี้

- 1) หน่วยงานสาธารณสุข

2) หน่วยงาน กศน.

3) ชมรมผู้สูงอายุ

6. สถานที่ที่ควรจัดฝึกอบรมหรือจัดกิจกรรม

ผู้สูงอายุต้องการให้จัดกิจกรรมให้ความรู้ในสถานที่ เรียงตามลำดับต่อไปนี้

1) วัด ศาสนสถาน

2) กศน.ตำบล

3) โรงเรียนในชุมชน

4) ที่ตั้งชมรมผู้สูงอายุ

7. ระยะเวลาในการฝึกอบรมที่ผู้สูงอายุต้องการ

ผู้สูงอายุต้องการให้จัดกิจกรรมให้ความรู้ในสถานที่ เรียงตามลำดับต่อไปนี้

วันธรรมดาครึ่งวัน วันธรรมดา 1 วัน วันอาทิตย์ครึ่งวัน ตามลำดับ

8. การมีส่วนร่วมของผู้ดูแล

ผู้สูงอายุต้องการให้ผู้ดูแลของตนช่วยส่งเสริมการรับความรู้ของตนในลักษณะต่อไปนี้ (เรียงตามลำดับความต้องการ)

- ช่วยพาผู้สูงอายุไปเข้าร่วมกิจกรรม
- ช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมแก่ผู้สูงอายุ
- ช่วยในเรื่องค่าใช้จ่าย

9. การมีส่วนร่วมของผู้นำ กรรมการชุมชน หน่วยงานในท้องถิ่น

ผู้สูงอายุต้องการให้ผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน และหน่วยงานในท้องถิ่นช่วยส่งเสริมการรับความรู้และข้อมูลข่าวสารของตนในลักษณะต่อไปนี้ (เรียงตามลำดับ)

- ช่วยจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ
- ช่วยแนะนำแหล่งความรู้
- รวบรวมความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้สูงอายุมาผลิตสื่อประเภทต่างๆ
- สนับสนุนทุนจัดกิจกรรมแก่ผู้สูงอายุ

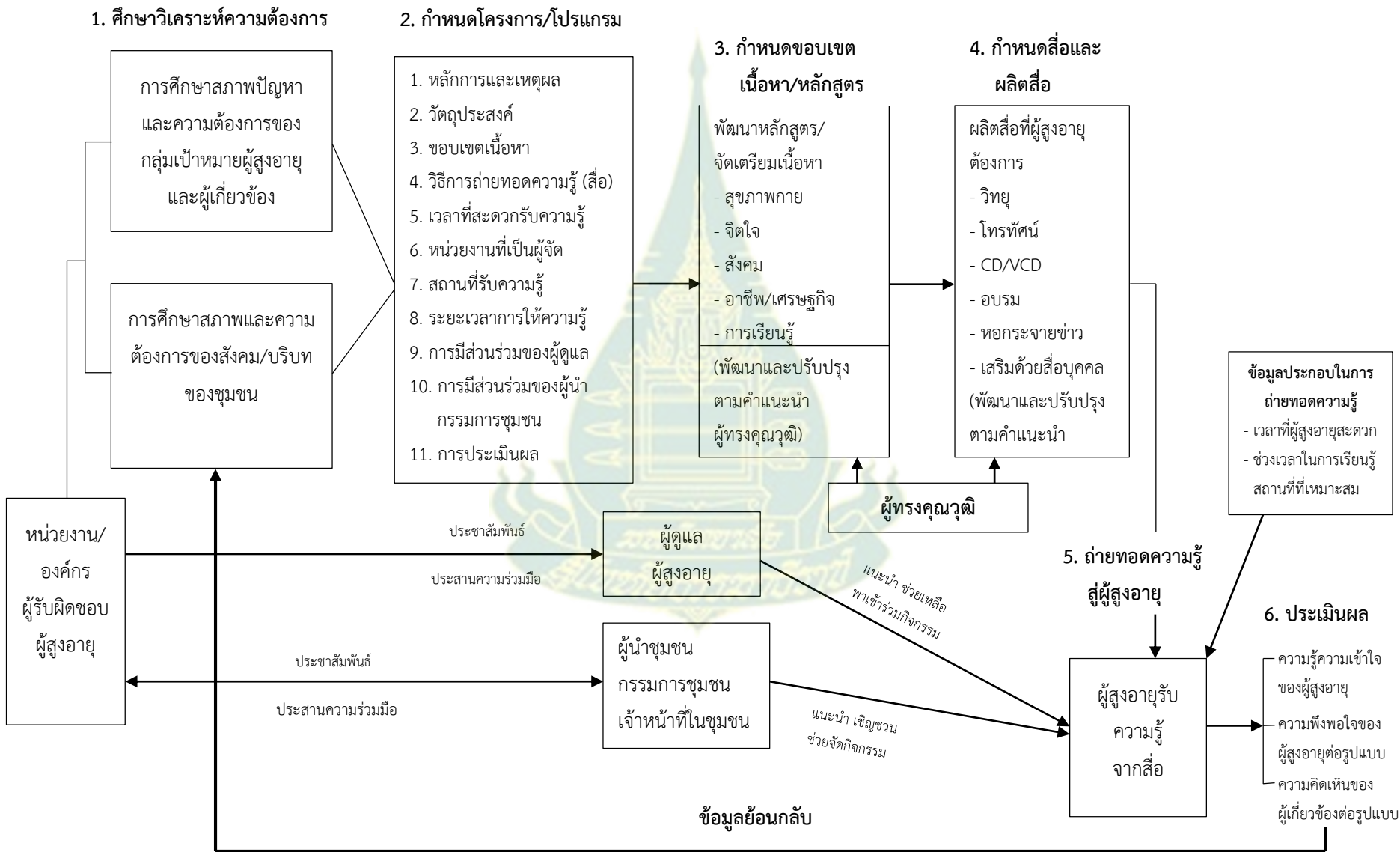
4.2 รูปแบบการให้ความรู้เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชนบทด้วยการศึกษาทางไกล

ผู้วิจัยได้จัดสัมมนาผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องเพื่อขอข้อเสนอแนะต่อร่างรูปแบบฯ โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ตัวแทนผู้สูงอายุ 3 คน ตัวแทนผู้ดูแลผู้สูงอายุ 3 คน ตัวแทนผู้นำและกรรมการชุมชน 3 คนและเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3 คน รวม 15 คน ร่วมสัมมนาเพื่อให้ข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุดังกล่าว

ผลจากการสัมมนาปรากฏว่า ผู้เข้าร่วมสัมมนาเห็นด้วยกับรูปแบบและรายละเอียดที่ผู้วิจัยเสนอ โดยมีข้อเสนอเพิ่มเติมเล็กน้อยคือ 1) ให้เพิ่มความเป็นมา หรือหลักการและเหตุผลของการสร้างรูปแบบการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ 2) ขอบเขตเนื้อหา อาจมีการเพิ่มเติม ปรับได้ตามบริบทของผู้สูงอายุแต่ละพื้นที่ 3) วิธีการในการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งเน้นวิธีทางไกลนั้น อาจจะใช้สื่อหลายชนิดผสมผสานกันก็ได้ นอกจากนั้น อาจมีการใช้สื่อบุคคลประกอบด้วย เช่นในขั้นเริ่มต้นอาจต้องมีการอธิบายเพื่อเตรียมความพร้อมและเมื่อศึกษาจากสื่อเรียบร้อยแล้วอาจต้องมีการสรุปด้วย 4) ให้เพิ่มการติดตาม ประเมินผล เมื่อมีการเผยแพร่ความรู้แก่ผู้สูงอายุแล้ว ควรมีการติดตาม ประเมินผล เพื่อให้ทราบว่าวิธีการที่ใช้ช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้เพียงใด ความรู้ที่เผยแพร่่นั้นเป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุเพียงใด 5) การนำรูปแบบนี้ไปใช้ ควรมีผู้กระตุ้นหรือจูงใจให้ผู้สูงอายุรับความรู้จากสื่อที่ผลิตขึ้นเช่น หากจะให้ผู้สูงอายุรับความรู้จากสื่อที่บ้าน ผู้ดูแลผู้สูงอายุ หรือบุคคลในครอบครัวควรกระตุ้นและแนะนำผู้สูงอายุ หากจะให้ผู้สูงอายุมารับความรู้จากสื่อพร้อมๆกันที่ชมรมผู้สูงอายุ ผู้จัดกิจกรรมที่ชมรมผู้สูงอายุ ควรกระตุ้นและแนะนำผู้สูงอายุ กล่าวนำรวมทั้งอาจช่วยสรุปให้แก่ผู้สูงอายุด้วย

ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมมนาผู้เกี่ยวข้องมาปรับปรุงรูปแบบการให้ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยวิธีการศึกษาทางไกล ได้รูปแบบฯ ที่ปรับปรุงแล้ว ดังนี้ (แผนภูมิที่ 1)

แผนภูมิที่ 1 รูปแบบการให้ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชนบทด้านสุขภาพและจิตใจด้วยวิธีการศึกษาทางไกล

รูปแบบการให้ความรู้เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทด้วยการศึกษาทางไกล (แผนภูมิที่ 1) ปรับตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องแล้ว

รูปแบบมีองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนของการจัดการศึกษาด้วยการศึกษาทางไกล 6 ขั้นตอน และมีองค์ประกอบอีก 3 องค์ประกอบ รวมเป็น 9 องค์ประกอบ ดังนี้

1) **ขั้นที่ 1** การศึกษาสภาพปัญหาความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และสภาพความต้องการของสังคม เป็นขั้นที่หน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาทำการศึกษาสภาพปัญหาความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและสังคม ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาความต้องการของผู้สูงอายุ ผู้เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ และสภาพความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งบริบทของชุมชนในชนบท

2) **ขั้นที่ 2** กำหนดโครงการหรือโปรแกรมการเรียนรู้ เป็นขั้นที่หน่วยงานหรือสถาบันผู้จัดการศึกษานำผลการศึกษาในขั้นที่ 1 มากำหนดรายละเอียดของโครงการหรือโปรแกรมการศึกษา ซึ่งในที่นี้ คือ การให้ความรู้เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบท รายละเอียดของโครงการมีดังนี้

(2.1) ความเป็นมาของการสร้างรูปแบบการให้ความรู้

ปัจจุบันประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ โดยมีจำนวนผู้สูงอายุถึง 10 ล้านคนเศษ และมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง ผู้สูงอายุต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ทั้งร่างกาย จิตใจ อาชีพการงาน เศรษฐกิจ สังคม ดังนั้น ผู้สูงอายุจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและเหมาะสมตามวัย ปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ก็คือ การได้รับความรู้และข้อมูลที่จำเป็นที่จะนำไปประยุกต์ใช้ได้

เมื่อกล่าวถึงคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยทั่วไปจะครอบคลุมด้านร่างกาย (สุขภาพ) ด้านจิตใจ (อารมณ์) ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสติปัญญา (การเรียนรู้) การให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุในด้านเหล่านี้ จะช่วยให้ผู้สูงอายุนำความรู้ไปใช้ในการดูแลสุขภาพร่างกาย ดูแลด้านจิตใจ สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวและสังคมได้อย่างเหมาะสม สามารถบริหารจัดการรายได้เพื่อการดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียง นอกจากนี้ ความรู้ที่ได้รับก็ยังช่วยเติมเต็มสติปัญญาให้มีความรอบรู้

การให้ความรู้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้สูงอายุนั้น สามารถใช้หลากหลายวิธี วิธีการหนึ่งก็คือ การให้ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ หรือที่เรียกว่า วิธีการศึกษาทางไกล เช่น รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ CD/VCD สื่อสิ่งพิมพ์ (เช่น หนังสือ โปสเตอร์ แผ่นพับ ฯลฯ) รวมทั้งการเสริมด้วยสื่อบุคคลเป็นครั้งคราว นับเป็นวิธีที่

สะดวก รวดเร็ว และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุได้ทุกพื้นที่ ทั้งนี้การที่จะใช้สื่อใดบ้างนั้น ต้องขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้สูงอายุเป็นหลัก

(2.2) วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตและสอดคล้องกับความต้องการ โดยครอบคลุมเนื้อหาที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้

(2.3) ขอบเขตเนื้อหาความรู้

ประเภทเนื้อหาความรู้ที่ควรจัดให้ผู้สูงอายุและจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้ ประกอบด้วยเนื้อหา 5 กลุ่ม ต่อไปนี้

(2.3.1) ด้านสุขภาพร่างกาย ประกอบด้วย

- การดูแลสุขภาพเบื้องต้น
- ข้อควรปฏิบัติเมื่อเจ็บป่วย
- โรคภัยที่อาจเกิดแก่ผู้สูงอายุ
- อาหารที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ
- สวัสดิการรัฐด้านสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ

(2.3.2) ด้านจิตใจ ประกอบด้วย

- การเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อบั้นปลายของชีวิต
- ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรม
- การใช้ธรรมะในการดำเนินชีวิตและการแก้ปัญหา
- การฝึกใจให้เผชิญกับความท้อแท้
- การฝึกใจให้ยอมรับความชรา

(2.3.3) ด้านสังคม

- สวัสดิการด้านต่างๆ ของรัฐสำหรับผู้สูงอายุ
- แนวทางการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับคนในครอบครัว
- บทบาทของผู้สูงอายุต่อบุตรหลาน
- บทบาทของผู้สูงอายุในการช่วยเหลือสังคม

- ความปลอดภัยในสังคมของผู้สูงอายุ

(2.3.4) ด้านเศรษฐกิจ

- สวัสดิการด้านค่าครองชีพสำหรับผู้สูงอายุ
- หน่วยงานที่สามารถให้คำปรึกษาด้านอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ
- แนวทางการออมเงินสำหรับผู้สูงอายุ
- อาชีพที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้

(2.3.5) ด้านการเรียนรู้

- หน่วยงานที่จะขอคำแนะนำเกี่ยวกับการหาความรู้
- วิธีการแสวงหาความรู้สำหรับผู้สูงอายุ
- แหล่งที่ผู้สูงอายุจะหาความรู้ข้อมูลได้

4) วิธีการสื่อในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สูงอายุโดยวิธีการศึกษาทางไกล ผู้สูงอายุ

ต้องการให้ถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่อต่อไปนี้ (เรียงตามลำดับความต้องการ)

- ทางวิทยุ
- ทางโทรทัศน์
- จัดทำเป็น CD/VCD
- การอบรม (สื่อบุคคล)
- หอกระจายข่าว

ทั้งนี้ ผู้จัดกิจกรรมอาจใช้สื่อหลายชนิดผสมผสานกัน โดยขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละพื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้ง อาจจะมีการให้ความรู้โดยสื่อบุคคล (การฝึกอบรม) ร่วมด้วย นอกจากนี้ควรรวบรวมความรู้ที่ผู้สูงอายุต้องการเผยแพร่โดยสื่อต่างๆ อย่างกว้างขวาง

5) การดำเนินการถ่ายทอดความรู้

(5.1) ช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุต้องการรับความรู้จากสื่อ กรณีการรับความรู้จากวิทยุหรือโทรทัศน์ ผู้สูงอายุต้องการรับความรู้ในช่วงเวลาต่อไปนี้

1) รายการวิทยุ	9.00 – 10.00 น.	7.00 – 8.00 น.	5.00 – 6.00 น.	ตามลำดับ
2) รายการTV	9.00 – 10.00 น.	7.00 – 8.00 น.	5.00 – 6.00 น.	ตามลำดับ

(5.2) หน่วยงานที่ควรเป็นผู้จัดฝึกอบรมแก่ผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุต้องการให้จัดฝึกอบรมหรือจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ ณ สถานที่ตามลำดับต่อไปนี้

(5.2.1) วัด ศาสนสถาน

(5.2.2) กศน.ตำบล

(5.2.3) โรงเรียนในชุมชน

(5.2.4) ที่ตั้งชมรมผู้สูงอายุ

(5.3) ระยะเวลาในการฝึกอบรมที่ผู้สูงอายุต้องการ

ในกรณีของการจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุต้องการให้จัดในช่วงเวลาตามลำดับต่อไปนี้

วันธรรมดาครึ่งวัน   วันธรรมดา 1 วัน   วันอาทิตย์ครึ่งวัน ตามลำดับ

6) การติดตามประเมินผล

เมื่อมีการเผยแพร่ความรู้แก่ผู้สูงอายุแล้ว ควรมีการติดตามประเมินผลเพื่อจะได้ทราบว่าผู้สูงอายุเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาเพียงใด เนื้อหานั้นเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุเพียงใด นอกจากนี้ควรติดตามประเมินผลวิธีการจัดกิจกรรมว่า เหมาะสมกับธรรมชาติและความต้องการของผู้สูงอายุเพียงใด วิธีการติดตามประเมินผลอาจจะทำโดยการสัมภาษณ์ การสอบถาม การสังเกต เป็นต้น

หมายเหตุ การนำรูปแบบนี้ไปใช้ ให้ผู้จัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุพิจารณาแต่ละประเด็นทั้ง 11 ประเด็นในรูปแบบ โดยแต่ละประเด็นให้เลือกลำดับต้นๆ ไปสู่การปฏิบัติก่อน เพราะเป็นความต้องการลำดับต้นๆ ของผู้สูงอายุ แต่อย่างไรก็ตาม รูปแบบมีความยืดหยุ่น สามารถปรับได้ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุและบริบทของแต่ละพื้นที่

7) การมีส่วนร่วมของผู้ดูแล

ผู้สูงอายุต้องการให้ผู้ดูแลของตนช่วยสนับสนุนการรับความรู้ของตนในลักษณะต่อไปนี้เรียงตามลำดับความต้องการ

- ช่วยพาผู้สูงอายุไปเข้าร่วมกิจกรรม
- ช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมแก่ผู้สูงอายุ

- ช่วยในเรื่องค่าใช้จ่าย

8) การมีส่วนร่วมของผู้นำ กรรมการชุมชน หน่วยงานในท้องถิ่น

ผู้สูงอายุต้องการให้ผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ของตนในลักษณะต่อไปนี้ เรียงตามลำดับความต้องการ

- ช่วยจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ
- ช่วยแนะนำแหล่งความรู้
- รวบรวมความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้สูงอายุมาผลิตสื่อประเภทต่างๆ
- สนับสนุนทุนจัดกิจกรรมแก่ผู้สูงอายุ

9) หน่วยงานที่ควรเป็นผู้จัดให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุต้องการให้หน่วยงานตามลำดับต่อไปนี้ เป็นผู้จัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ

- (9.1) หน่วยงานสาธารณสุข
- (9.2) หน่วยงาน กศน.
- (9.3) ชมรมผู้สูงอายุ

3) ชั้นที่ 3 กำหนดขอบเขตเนื้อหา/หลักสูตร

ในชั้นนี้ผู้จัดจะเลือกเนื้อหาจากโครงการมากำหนดเป็นเนื้อหาที่จะให้ความรู้หรือเป็นหลักสูตร ซึ่งในผลการวิจัยครั้งนี้ มีเนื้อหาประกอบด้วย 5 ด้าน และในแต่ละด้านจะมีรายละเอียดย่อยๆ (ตามรายละเอียดในโครงการ) เนื้อหาทั้ง 5 ด้าน มีดังนี้

- (3.1) ด้านสุขภาพร่างกาย (ประกอบด้วยเนื้อหาหลายเรื่องย่อย)
- (3.2) ด้านจิตใจ (ประกอบด้วยเนื้อหาหลายเรื่องย่อย)
- (3.3) ด้านสังคม (ประกอบด้วยเนื้อหาหลายเรื่องย่อย)
- (3.4) ด้านเศรษฐกิจ (ประกอบด้วยเนื้อหาหลายเรื่องย่อย)
- (3.5) ด้านการเรียนรู้ (ประกอบด้วยเนื้อหาหลายเรื่องย่อย)

หน่วยงานผู้จัดอาจเลือกเนื้อหาบางด้านมาให้ความรู้ก่อน หรือถ้ามีความพร้อมอาจให้เนื้อหาทั้ง 5 ด้าน ไปพร้อมๆ กันได้เลย

4) ขั้นที่ 4 กำหนดสื่อและผลิตสื่อ

จากผลการวิจัยสื่อที่ผู้สูงอายุต้องการรับความรู้ เรียงตามลำดับความต้องการดังนี้ วิทยุ โทรทัศน์ CD/VCD การอบรม (สื่อบุคคล) หอกระจายข่าว ตามลำดับ ซึ่งผู้จัดการศึกษาแก่ผู้สูงอายุอาจเลือกสื่อในลำดับต้นๆ หรือจะใช้สื่อหลายประเภทผสมผสานกันก็ได้ เมื่อเลือกสื่อได้แล้วจึงดำเนินการผลิตสื่อ โดยแบ่งเนื้อหาที่เลือกในขั้นที่ 3 มาผลิตเป็นสื่อ เพื่อถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สูงอายุ

5) ขั้นที่ 5 การถ่ายทอดความรู้

เป็นการนำสื่อที่ผลิตขึ้นจัดส่งให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอาจจะจัดส่งให้กลุ่มเป้าหมายเรียนด้วยตนเอง หรืออาจจะใช้สื่อแบบผสมผสาน คือ มีการนำสื่อบุคคลมาประกอบการถ่ายทอดความรู้ด้วย เช่น อาจจะทำให้การปฐมนิเทศโดยวิทยากร (สื่อบุคคล) จากนั้นให้กลุ่มเป้าหมายศึกษาจากสื่อที่ผลิตขึ้น หลังจากกลุ่มเป้าหมายศึกษาจากสื่อแล้ว อาจมีการสรุปโดยวิทยากรอีกครั้งหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ในการถ่ายทอดความรู้หน่วยงานผู้จัดต้องนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ประกอบด้วย ได้แก่

(5.1) ช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุต้องการเรียนรู้จากสื่อ

(5.2) สถานที่จัดกิจกรรมที่ผู้สูงอายุต้องการ

(5.3) ระยะเวลาการฝึกอบรมที่ผู้สูงอายุต้องการ

6) ขั้นที่ 6 การติดตามประเมินผล

เมื่อมีการทดสอบความรู้หรือจัดกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุแล้ว หน่วยงานผู้จัดจะมีการติดตามประเมินผล ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผลการวิจัยเสนอให้ติดตามประเมินผลผู้สูงอายุที่ได้รับความรู้ใน 2 ด้าน คือ

(6.1) ประเมินความรู้ที่ได้รับ

(6.2) ประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการถ่ายทอดความรู้

ผลการประเมินนี้จะนำไปเป็นข้อมูลย้อนกลับสำหรับรูปแบบการส่งเสริมความรู้ฯ นี้ด้วย หากผลไม่เป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ หน่วยงานผู้จัดจะกลับไปทบทวนการดำเนินงานในแต่ละขั้นตั้งแต่ ขั้นที่ 1 เป็นต้นมา

นอกเหนือจากการดำเนินการจัดการศึกษาด้วยวิธีทางไกลตามขั้นตอนทั้ง 6 ขั้นตอน แล้ว ในการวิจัยครั้งนี้ยังได้ข้อค้นพบว่า การจะจัดให้ความรู้หรือส่งเสริมความรู้แก่ผู้สูงอายุให้ได้ผล อาจจะต้องมีปัจจัยเหล่านี้ด้วย คือ การมีส่วนร่วมของผู้ดูแลผู้สูงอายุ และการมีส่วนร่วมของผู้นำและกรรมการชุมชน

7) การมีส่วนร่วมของผู้ดูแลผู้สูงอายุ ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบว่า ผู้ดูแลและผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วมหรือช่วย โดยช่วยให้คำแนะนำผู้สูงอายุเกี่ยวกับโครงการให้ความรู้ และช่วยพาผู้สูงอายุมาเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม

8) การมีส่วนร่วมของผู้นำและกรรมการชุมชน ผลจากการวิจัยได้ข้อค้นพบว่า ผู้นำและกรรมการชุมชนสามารถมีส่วนช่วยการจัดโครงการหรือกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุได้แทบทุกขั้นตอน เช่น ในขั้นตอนที่ 1) สามารถช่วยให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 5) การถ่ายทอดความรู้ สามารถช่วยประสานงานด้านสถานที่ อำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ช่วยประชาสัมพันธ์ ช่วยจัดกิจกรรม และยังสามารถช่วยในขั้นที่ 6) ติดตามประเมินผล ช่วยอำนวยความสะดวกต่างๆ และช่วยให้ข้อมูลความคิดเห็นต่อโครงการได้ด้วย

9) หน่วยงานที่ควรเป็นผู้จัดให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบว่า ผู้สูงอายุต้องการให้หน่วยงานตามลำดับเหล่านี้ เป็นผู้จัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ คือ หน่วยงานสาธารณสุข หน่วยงาน กศน. และชมรมผู้สูงอายุ ตามลำดับ

การนำส่วนหนึ่งของรูปแบบมาทำเป็นรูปแบบย่อยเพื่อทดลองใช้

จากรูปแบบการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุฯ ที่ได้ปรับปรุงแล้วดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาสร้างเป็นรูปแบบย่อยเพื่อจะนำไปทดลองใช้ นั่นคือ มืองค์ประกอบของรูปแบบรวม 9 องค์ประกอบเช่นเดิม มีบางขั้นตอนที่มีรายละเอียดที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น เพื่อจะนำไปทดลองดังรายละเอียดต่อไปนี้ (ดังแผนภูมิที่ 2)

- 1) ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและสังคม (ใช้ตามรูปแบบเดิม)
- 2) ขั้นที่ 2 กำหนดโครงการหรือโปรแกรม (ใช้ตามรูปแบบเดิม)
- 3) ขั้นที่ 3 กำหนดขอบเขตเนื้อหา/หลักสูตร ในขั้นนี้ผู้วิจัยเลือกเฉพาะเนื้อหาด้านสุขภาพร่างกายและด้านจิตใจ (ข้อค้นพบจากการวิจัยในลำดับต้นๆ คือ การดูแลสุขภาพเบื้องต้น และการเตรียมตัวการฝึกจิตใจ) มาเป็นเนื้อหาที่จะทดลองถ่ายทอดความรู้แก่ผู้สูงอายุ
- 4) ขั้นที่ 4 กำหนดสื่อและผลิตสื่อ ในขั้นนี้ผู้วิจัยได้เลือกเป็นสื่อวีดิทัศน์ แล้วนำเนื้อหาที่เลือกในขั้นที่ 3 มาผลิตเป็นรายการวีดิทัศน์ 3 รายการ รายการละประมาณ 10 นาที
- 5) ขั้นที่ 5 ถ่ายทอดความรู้ ขั้นนี้วิทยากรผู้จัดกิจกรรมมีการอธิบายหรือปฐมนิเทศผู้สูงอายุ ก่อน แล้วให้ศึกษาสื่อพร้อมๆ กันทั้ง 3 รายการ โดยจัดในช่วงเวลาที่ผู้สูงอายุต้องการ คือ วันธรรมดาครึ่งวัน และสถานที่ คือ ที่จัดกิจกรรมของ กศน.ตำบล

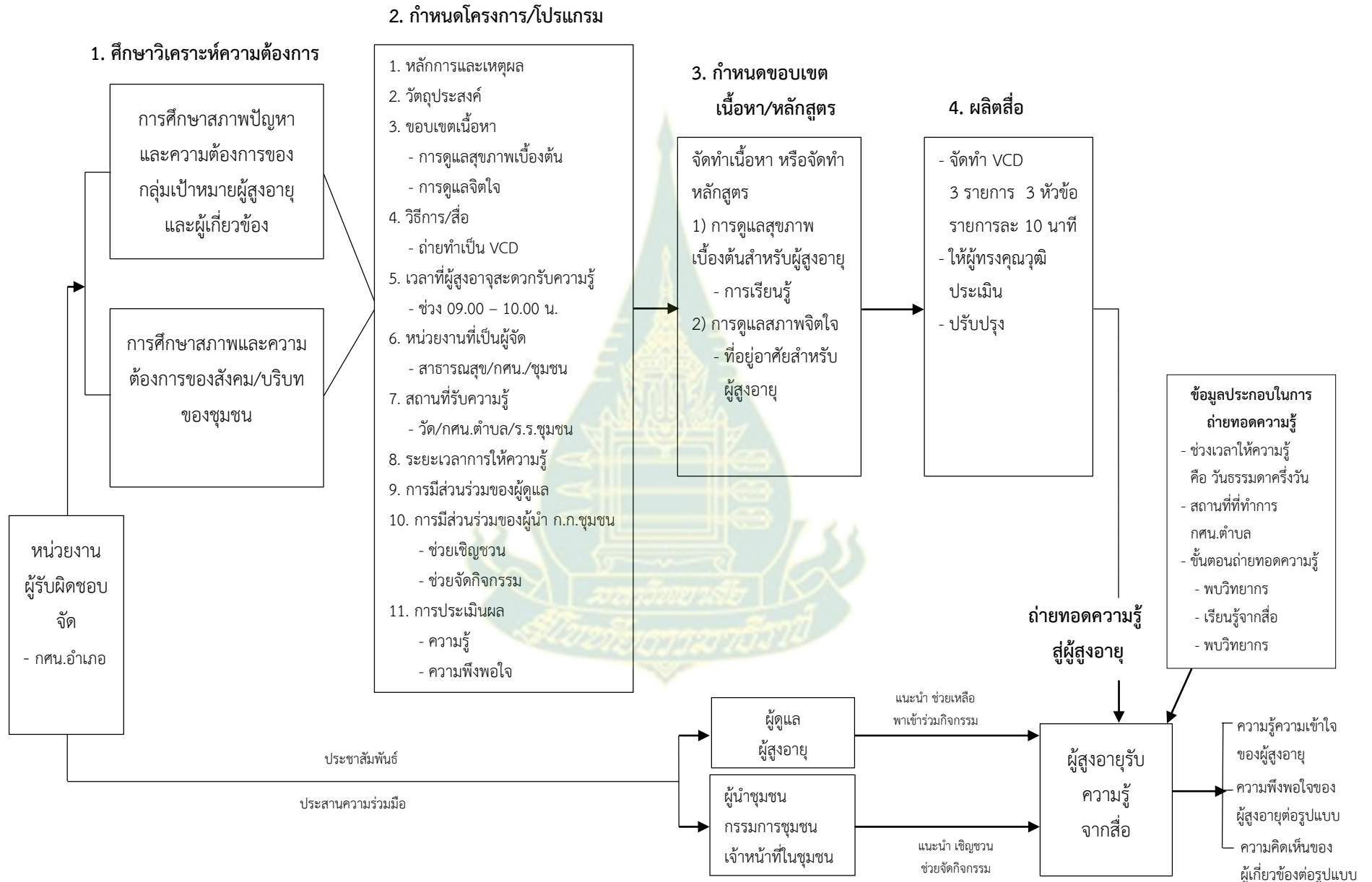
6) ขั้นที่จะติดตามประเมินผล มีการประเมินความรู้ของผู้สูงอายุหลังรับความรู้ด้วยแบบทดสอบประเมินความพึงพอใจของผู้สูงอายุโดยใช้แบบสอบถาม และสอบถามความคิดเห็นของกรรมการชุมชนโดยแบบสอบถาม

7) การมีส่วนร่วมของผู้ดูแลผู้สูงอายุ ผู้ดูแลฯ เป็นผู้พาผู้สูงอายุมาเข้าร่วมกิจกรรม

8) การมีส่วนร่วมของผู้นำและกรรมการชุมชน ผู้นำและกรรมการชุมชนช่วยเชิญชวนผู้สูงอายุมาร่วมกิจกรรม ช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมและการประเมินผล

แผนภูมิที่ 2 รูปแบบการให้ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชนบทด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจด้วยวิธีการศึกษาทางไกล

ตอนที่ 5 ผลการทดลองใช้และประเมินรูปแบบการให้ความรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชนบทด้วยวิธีการศึกษาทางไกล

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการให้ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในชนบท ด้านสุขภาพร่างกาย และจิตใจด้วยวิธีการศึกษาทางไกล (รูปแบบย่อยดังแผนภูมิที่ 2) ไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุใน 1 ตำบล ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จัดให้ความรู้โดยใช้สื่อ VCD โดยหน่วยงานการศึกษา นอกโรงเรียนตำบลในอำเภอพระนครศรีอยุธยา เป็นผู้จัดร่วมกับชมรมผู้สูงอายุ ซึ่งได้นัดหมายผู้สูงอายุมา ณ สถานที่ของ กศน.ตำบล ปรากฏว่า มีผู้สูงอายุเข้าร่วม 19 คน

ขั้นตอนการทดลองเริ่มด้วย เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานการศึกษานอกโรงเรียนตำบล ชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมก่อน แล้วขอให้ผู้สูงอายุทำแบบทดสอบความรู้ก่อนรับความรู้จากสื่อ VCD หลังจากนั้นให้ผู้สูงอายุรับชม VCD ซึ่งมีเนื้อหา 3 ตอนๆ ละประมาณ 10 นาที ตอนที่ 1 การดูแลสุขภาพเบื้องต้นของผู้สูงอายุ ตอนที่ 2 การดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ และตอนที่ 3 คือ ที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่ขอให้ผู้สูงอายุตอบแบบทดสอบความรู้หลังรับชมสื่อ และให้ทำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อสื่อด้วย ผลการทดลองใช้ปรากฏดังนี้

5.1 ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้สูงอายุ

ผลสัมฤทธิ์ของผู้สูงอายุที่เรียนรู้จากสื่อ VCD ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพกายและจิตใจ จากการทดสอบความรู้ของผู้สูงอายุ จำนวน 19 คน ก่อนและหลังการรับความรู้จากสื่อ

ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบที และระดับนัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนสอบก่อนและหลังเรียนของผู้สูงอายุ

คะแนนความรู้	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนรับความรู้จากสื่อ	19	6.79	0.92	13.08	0.000*
หลังรับความรู้จากสื่อ	19	9.79	0.42		

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 23 พบว่า ผู้สูงอายุที่เรียนรู้จากสื่อ VCD ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพร่างกายและจิตใจ มีคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังเรียนเท่ากับ 6.79 คะแนน และ 9.79 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังการเรียน พบว่า คะแนนหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

5.2 ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อสื่อ

ผู้สูงอายุที่เรียนรู้จากสื่อ VCD ซึ่งให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพกายและจิตใจ แสดงความพึงพอใจต่อสื่อ ดังนี้

ตารางที่ 24 ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อ VCD ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพกายและจิตใจ

ประเด็น	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านเนื้อหา			
1 เนื้อหาเหมาะสมกับผู้สูงอายุ	4.84	0.37	มากที่สุด
2 เนื้อหาน่าสนใจ	4.79	0.42	มากที่สุด
3 เนื้อหาไม่ยาวเกินไป	4.74	0.45	มากที่สุด
4.เนื้อหาเข้าใจง่าย	4.79	0.42	มากที่สุด
5. เนื้อหานำไปใช้ประโยชน์ได้	4.84	0.37	มากที่สุด
ภาพประกอบ			
6.ภาพสอดคล้องกับเนื้อหา	4.84	0.37	มากที่สุด
7.ภาพมีความชัดเจน	4.89	0.32	มากที่สุด
การบรรยาย			
8 เสียงบรรยายชัดเจน	4.68	0.48	มากที่สุด
9 การบรรยายไม่เร็วเกินไป	4.74	0.45	มากที่สุด
ความยาวของ VCD			
10 ความยาวของทั้ง 3 รายการย่อยเหมาะสม	4.79	0.71	มากที่สุด
การนำไปใช้			
11.หลังจากชมรายการแล้วท่านคิดว่าจะนำไปปฏิบัติ	4.89	0.32	มากที่สุด
12.หลังจากชมรายการแล้วท่านจะนำความรู้ไปแนะนำเพื่อนๆ	4.89	0.32	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.81	0.26	มากที่สุด

จากตาราง พบว่า ความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีต่อ VCD ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพกายและจิตใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81, S.D = 0.26$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏดังนี้ ด้านเนื้อหา พบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดมี 2 ข้อเท่ากัน คือเนื้อหาเหมาะสมกับผู้สูงอายุและเนื้อหานำไปใช้

ประโยชน์ได้ ด้านภาพประกอบ พบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือภาพมีความชัดเจน ด้านการบรรยาย พบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจมากที่สุดทุกข้อ โดยข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือการบรรยายไม่เร็วเกินไป ด้านความยาวของ VCD พบว่า ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจมากที่สุด คือความยาวของทั้ง 3 รายการย่อย เหมาะสม ด้านการนำไปใช้ พบว่าผู้สูงอายุมีความพึงพอใจมากที่สุด ทั้ง 2 ข้อ และทั้ง 2 ข้อมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากัน คือหลังจากชมรายการแล้วท่านคิดว่า จะนำไปปฏิบัติ และหลังจากชมรายการแล้ว ท่านจะนำความรู้ไปแนะนำเพื่อนๆ

5.3 ความคิดเห็นของผู้ดูแลผู้สูงอายุและผู้นำและกรรมการชุมชนต่อรูปแบบการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ

จากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลผู้สูงอายุและผู้นำ และกรรมการชุมชน เกี่ยวกับรูปแบบการให้ความรู้ที่นำมาทดลองใช้กับผู้สูงอายุ ผลจากการสัมภาษณ์สรุปได้ ดังนี้

1) เนื้อหาความรู้ที่นำมาทดลองจัดให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับความรู้ในการดูแลสุขภาพเบื้องต้นของผู้สูงอายุ ความรู้เกี่ยวกับการดูแลจิตใจของผู้สูงอายุ และความรู้เกี่ยวกับที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ผู้ดูแลผู้สูงอายุและผู้นำและกรรมการชุมชนต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นเรื่องที่มีประโยชน์แก่ผู้สูงอายุมาก เป็นเรื่องที่ผู้สูงอายุควรจะรู้ ถ้าผู้สูงอายุนำไปปฏิบัติตามจะช่วยในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้มาก นอกจากนั้นผู้ดูแลผู้สูงอายุยังระบุว่า เป็นความรู้สำหรับพวกเขาเองด้วย ซึ่งจะสามารถนำไปใช้ในการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุและแนะนำให้ผู้สูงอายุปฏิบัติ

2) วิธีการในการให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งในรูปแบบที่นำมาทดลองใช้นั้น เป็นการให้ความรู้โดยวีดิทัศน์ ผู้ดูแลผู้สูงอายุและผู้นำและกรรมการชุมชนต่างมีความเห็นว่า มีความเหมาะสมดี เพราะวีดิทัศน์ก็คล้ายกับการชมโทรทัศน์ ผู้ชมได้เห็นทั้งภาพและได้ยินเสียงไปพร้อมๆ กัน ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย

3) ความยาวของรายการวีดิทัศน์ซึ่งจัดทำเพื่อให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 3 รายการย่อย รายการละ 10 นาที ผู้ดูแลผู้สูงอายุและผู้นำและกรรมการชุมชนมีความเห็นว่า มีความเหมาะสมกับช่วงความสนใจของผู้สูงอายุ ไม่นานเกินไป ทั้งสามรายการรวมแล้วประมาณครึ่งชั่วโมง

4) ภาพและเสียงบรรยาย ผู้ดูแลผู้สูงอายุและผู้นำและกรรมการชุมชนมีความเห็นว่า ภาพมีความสอดคล้องกับเนื้อหา สามารถสื่อให้ผู้สูงอายุเข้าใจเนื้อหาได้ดี และภาพมีความชัดเจน สำหรับเสียงผู้ดูแลผู้สูงอายุและผู้นำและกรรมการชุมชนระบุว่า บรรยายได้ชัดเจน เข้าใจง่าย

5) ความคิดเห็นต่อรูปแบบในภาพรวม ผู้ดูแลผู้สูงอายุและผู้นำและกรรมการชุมชนมีความเห็นว่า การจัดให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุผ่านสื่อ นั้น เป็นเรื่องที่เหมาะสม น่าสนใจ เป็นการจูงใจให้ผู้สูงอายุสนใจรับความรู้ ในการให้ความรู้โดยสื่อเช่นนี้ควรมีเจ้าหน้าที่หรือผู้จัดกิจกรรมมาเป็นผู้คอยให้คำแนะนำด้วย เช่น กล่าวนำในตอนต้น และอาจช่วยสรุปถึงการนำไปใช้ประโยชน์หลังจากชมสื่อแล้วอีกครั้งหนึ่ง

